

Försvarshögskolan

Samverkan vid hanteringen av dödligt skolvåld

En kvalitativ studie om samverkan vid hanteringen av dödligt våld i den svenska skolmiljön

Collaboration in the management of lethal school violence

A study on collaboration in the management of lethal school violence in the Swedish school environment

Ida Röjerås

VT 2024

Masteruppsats i ledarskap och ledning (30 hp)

Handledare: Gisela Bäcklander

Examinator: Erik Berntson

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1. Problemformulering	7
1.2. Syfte och frågeställning	9
1.3. Avgränsningar	10
1.4. Definitioner och begrepp	10
2. Bakgrund	10
2.1. Tidigare forskning	11
2.1.1. Före	11
2.1.2. Under	11
2.1.3. Efter	13
2.2. Teoretiskt ramverk	13
2.2.1. Ledning och samverkan	13
2.2.2. Boundary spanning	15
2.2.3. Planerade och spontana länkar	18
3. Metod	19
3.1. Forskningsdesign	19
3.2. Urval	19
3.3. Datainsamlingsmetod	20
3.4. Genomförande	21
3.5. Databearbetning	22
3.6. Etiska överväganden	25
4. Resultat	26
4.1. Utmaningar för samverkan	28
4.1.1. Avsaknad av systematik	28
4.1.2. Sekretessbestämmelser	30
4.1.3. Bristande kommunikation	31
4.2. Framgångsfaktorer för samverkan	34
4.2.1. Relationer	34
4.2.2. Kännedom	36
4.2.3. Boundary spanning	38
5. Diskussion	41
5.1. Resultatdiskussion	41
5.2. Praktiska implikationer	45
5.3. Slutsats	45
5.4. Metodologisk diskussion	46
5.5. Vidare forskning	48

Litteraturförteckning	49
Bilagor	53
<i>Bilaga 1.</i>	<i>53</i>
<i>Bilaga 2.</i>	<i>58</i>
<i>Bilaga 3.</i>	<i>61</i>
<i>Bilaga 4.</i>	<i>65</i>

Sammanfattning

Dödligt skolvåld har sedan länge varit ett uppmärksammat problem i bland annat USA. Forskningen om dödligt skolvåld tenderar ofta att studera amerikanska exempel där syftet är att identifiera riskindivider genom att undersöka personlighetsdrag och bakgrundsfaktorer. Dödligt skolvåld i en skandinavisk kontext saknas det dock kunskap om. Syftet med den här studien är att undersöka utmaningar och framgångsfaktorer med samverkan vid hanteringen före, under och efter händelser med dödligt våld i den svenska skolmiljön. Studien genomfördes med hjälp av kvalitativ metod där det empiriska materialet samlades in genom semistrukturerade intervjuer. Med utgångspunkt i ledning och samverkan som teoretiskt ramverk och med boundary spanning som centralt teoretiskt begrepp, analyserades insamlade data med tematisk analys. Studien resulterade i två huvudsakliga teman, *utmaningar för samverkan* och *framgångsfaktorer för samverkan*. Studien visade att avsaknad av systematik och bristande kommunikation utgör de främsta utmaningarna, samtidigt som god person- och förmågekänedom utgör de främsta framgångsfaktorerna vid samverkan. Studiens resultat bekräftar delvis tidigare forskning men lyfter också fram nya fynd. Till exempel att lagstadgade sekretessbestämmelser utgör hinder för effektiv samverkan mellan skolan, polisen och socialtjänsten.

Nyckelord: samverkan, boundary spanning, dödligt skolvåld, pågående dödligt våld (PDV)

Abstract

Deadly school violence has long been acknowledged as a pressing issue, particularly within the United States. Existing research primarily concentrates on American instances, with a focus on identifying high-risk individuals through the examination of personality traits and background factors. However, there exists a notable gap in understanding deadly violence within a Scandinavian context. This study aims to explore the challenges and success factors associated with collaborative efforts in managing incidents of deadly violence within the Swedish school environment, spanning the periods before, during, and after such occurrences. Employing a qualitative approach, empirical data was gathered through semi-structured interviews. Drawing upon the theoretical framework of management and collaboration, and boundary spanning as a central theoretical concept, thematic analysis was employed to analyze the collected data. The study highlights two key themes: *challenges for collaboration* and *success factors for collaboration*. Findings reveal that the lack of systematic approaches and inadequate communication represent primary challenges, while good understanding of individuals and their capabilities are the primary success factors in collaboration. The study's findings partly confirm previous research but also highlight new discoveries. For instance, statutory confidentiality regulations pose obstacles to effective collaboration between schools, the police, and social services.

Key words: collaboration, cooperation, boundary spanning, lethal school violence, deadly school violence, ongoing lethal violence

Förord

Det är med stor glädje som jag presenterar denna uppsats. Under arbetets gång har jag fått ovärderlig hjälp och stöd från många håll, därför vill jag passa på att tacka alla er som på olika sätt har bidragit till att göra detta möjligt. Först och främst vill jag rikta ett stort tack till min handledare Gisela Bäcklander för hennes stöd och vägledning genom hela processen. Jag vill också rikta ett stort tack till alla de som har ställt upp som intervjupersoner och delat med sig av sina upplevelser och erfarenheter. Ert engagemang har varit avgörande för att jag skulle kunna utforska ämnet på djupet och få en större förståelse.

Tack också till mina klasskompisar på masterprogrammet i ledarskap och ledning, våra kloka diskussioner har berikat mitt arbete och inspirerat mig att sträva efter nya insikter. Ert stöd har varit oerhört viktigt för genomförandet av det här arbetet. På samma sätt vill jag tacka mina nära och kära som har stöttat mig genom alla år av studier. Ert stöd och er uppmuntran har varit oerhört värdefull i både framgång och motgång.

Till sist vill jag uttrycka min djupa tacksamhet till Försvarshögskolan för två givande år av studier inom området för försvar, krishantering och säkerhet. De kunskaper och insikter som jag har förvärvat vid lärosätet kommer att vara mycket värdefulla i mitt framtida yrkesliv. Jag ser fram emot att få använda dessa kunskaper för att bidra till en bättre morgondag, ett tryggare samhälle och en säkrare värld.

Tack!

Ida Röjerås

10 maj 2024

Västerås

1. Inledning

Skolskjutningar och andra former av skolattacker har länge varit ett uppmärksammat problem i bland annat USA. Under 2022 rapporterades 46 skolskjutningar i USA vilket är det högsta antalet sedan Columbine-massakern 1999. Sedan dess har ytterligare 394 skolskjutningar inträffat enligt Washington Post (2024). I Skandinavien är sådana händelser sällsynta, detta med undantag från ett antal fall i Finland och några mindre, relativt ouppmärksammade, i Sverige och Danmark. Sedan skolattacken i Trollhättan 2015 har dock oron för våldshändelser och andra krissituationer i skolmiljön ökat. I takt med ett allmänt försämrat säkerhetsläge och en ökning av pandemier och klimatrelaterade risker ställs allt högre krav på skolans förmåga att hantera samhällskriser (Persson, Alvinus & Linehagen, 2022). Skolpersonal, som tidigare inte har ansetts vara krishanteringsaktörer, behöver förhålla sig till den nya verkligheten som i hög grad präglas av oro och osäkerhet. Den komplexa hotbilden understryker också behovet av samverkan mellan olika samhällsaktörer för att öka tryggheten i skolan (Persson, Alvinus & Linehagen, 2022).

1.1. Problemformulering

Skolattackerna i Trollhättan 2015, Eslöv 2021 och Malmö 2022 är exempel på händelser som skakat om den svenska skolvärlden och tvingat skolan att vidta åtgärder för att kunna förebygga och hantera dödligt våld i skolmiljön. Samtidigt har det allmänna säkerhetsläget i Sverige försämrats och en ökning av gängrelaterad brottslighet har bidragit till en ökad oro för hot och våld i skolan och dess intilliggande miljö (BRÅ, 2023; Persson, Alvinus & Linehagen, 2022).

Det försämrade säkerhetsläget ställer högre krav på skolans förmåga att hantera kriser, särskilt genom interorganisatorisk samverkan med bland annat polis och socialtjänst (Persson, Alvinus & Linehagen, 2022; Alvinus, Hede & Helenius, 2022). Externa resurser och

tekniska stödverktyg är också viktiga för att förebygga och hantera kriser vilket i sin tur skapar förutsättningar för god samverkan (Razi & Dechillo, 2008; Alvinus, Hede & Helenius, 2022). Trots detta har nedskärningar inom skolan försämrat arbetsmiljön och minskat tillgången på stödpersonal, vilket kan öka risken för hot och våld i skolan på lång sikt (Sveriges Lärare, 2023).

Tidigare forskning har visat på flera faktorer som är avgörande för att samverkan vid händelser med dödligt skolvåld ska fungera. En viktig funktion för organisationens förmåga till samverkan utgörs av *gränsöverskridare*, eller *boundary spanners* (Alvinus, Hede & Helenius, 2022). En boundary spanner koordinerar aktiviteter mellan sin organisation och dess omgivning samt underlättar kommunikation vilket möjliggör kopplingar mellan processer över organisatoriska gränser (Tang & Zhang 2018; van Meerkerk & Edelenbos, 2018). En boundary spanner kan således öka organisationens flexibilitet och effektivitet i situationer där kontexten kräver det (Alvinus, Hede & Helenius, 2022). Detta kan bli särskilt viktigt i byråkratiska organisationer som inte är anpassade efter dynamiska förhållanden. Klausen (2024) menar dock på att sådana utmaningar kan lösas, till exempel genom att den som är närmast verksamheten får utrymme att fatta egna beslut.

Andra faktorer som har identifierats som avgörande för samverkan är tydligt ledarskap och tydlig ledning. Bristen på ledarskap hos skolpersonalen vid massskjutningen på universitetet Virginia Tech i USA 2007 anses vara en av anledningarna till att händelsen kom att bli en av de dödligaste i USA:s historia (Wang & Hutchins, 2010). Under skolattacken i Trollhättan 2015 ansågs skolpersonalens agerande varit avgörande, de inledde tidigt inrymning och hjälptes åt att varna andra personer som befann sig i byggnaden, något som kan ha räddat många liv (Erlandsson 2017). Vidare har en tydlig samverkansstruktur och mandatfördelning visat sig bidra till en mer framgångsrik samverkan (Kiland, Karlsen & Kvåle, 2024). Polisens insatschef Thomas Gorner, som ledde insatsen efter skolattacken i Trollhättan 2015, ansåg att

insatsen försvårades av otydlighet kring vilka befattningshavare som skulle samverka, när, med vem och med vilken information (Erlandsson, 2017). Därutöver har kommunikation pekats ut som en av de främsta och helt avgörande framgångsfaktorerna för effektiv samverkan i krissituationer (Crepeau-Hobson et al., 2012). Bristande samordning och interorganisatorisk kommunikation visade sig vara två av de faktorer som försvårade effektivt beslutsfattande vid insatsen efter terrorattackerna mot World Trade Center 2001 (Kapucu, 2006). Samverkanskapaciteten har också visat sig vara bättre i större organisationer jämfört med mindre, något som förslagsvis kan bero på bättre resurstillgång (Mintzberg, 1979).

Kriser kan sägas inträffa i tre olika faser. Före (skapa en krishanteringsplan), under (hantera en pågående händelse), och efter (hantera efterverkningarna av en händelse) (Brown, 2018). I den här studien ligger fokus på samverkan mellan skolan och andra aktörer före, under och efter händelser med dödligt skolvåld.

1.2. Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att, utifrån individers specifika upplevelser, beskriva hur samverkan mellan skolan och andra aktörer kan se ut före, under och efter hanteringen av händelser med dödligt skolvåld i Sverige. Studien söker svar på vilka de främsta utmaningarna och framgångsfaktorerna upplevs vara samt vilken roll som boundary spanning upplevs spela i denna typ av samverkan. För att kunna genomföra studien har följande frågeställningar formulerats:

1. Vilka upplevs vara de främsta utmaningarna och framgångsfaktorerna vid samverkan mellan skolan och andra aktörer före, under och efter hanteringen av dödligt skolvåld?
2. Vilken roll upplevs boundary spanning spela i samverkan före, under och efter hanteringen av dödligt skolvåld?

1.3. Avgränsningar

Studien har avgränsats till att undersöka samverkan vid hanteringen av dödligt skolvåld i Sverige. Urvalet bestod främst av skolpersonal, men för att få flera infallsvinklar på området kompletterades urvalet med poliser och säkerhetsansvariga vid kommunen. Andra samverkande aktörer exkluderades för att inte göra undersökningen för bred. Studien relaterar främst till masterprogrammets ledningsvetenskapliga del, således har ledarskapsrelaterade krav och utmaningar exkluderats som forskningspunkt, framför allt eftersom det inte besvarar studiens syfte.

1.4. Definitioner och begrepp

Dödligt skolvåld definieras som våld av sådan karaktär där utfallet antingen är, eller skulle kunna vara, dödligt. Det innefattar exempelvis skjutvapenvåld, dödliga hugg med tillhyggen och grov misshandel. Våldet sker i eller i nära anslutning till skolan under skoltid.

Pågående dödligt våld (PDV) definieras av våld i publika miljöer där utfallet antingen är eller skulle kunna vara dödligt. Det omfattar såväl terrorhändelser som våldsbrott med annat uppsåt. Termen används i huvudsak inom polisen (MSB, 2018).

Skolmiljön är den miljö där pedagogisk verksamhet bedrivs och där personal och elever dagligen rör sig. Skolmiljön innefattar såväl skolbyggnader som skolgården och intilliggande parker eller fotbollsplaner där elever vistas under skoltid.

2. Bakgrund

I det här kapitlet presenteras tidigare forskning och det teoretiska ramverket.

2.1. Tidigare forskning

I följande avsnitt presenteras tidigare forskning.

2.1.1. Före

Forskning visar att ett tydligt ledarskap och engagemang hos skolpersonalen är avgörande för att förebygga och hantera händelser med dödligt skolvåld (Fein et al., 2008; Pels & de Ruyter, 2012). Bra relationer med elever och vårdnadshavare, positiva lärarattityder och lämplig uppföljning av elevers beteenden är viktiga faktorer (Osher et al., 2008). Eftersom gärningspersonen ofta är en tidigare eller nuvarande elev på skolan har det förebyggande arbetet en bredare ansats. Dödligt skolvåld kan således stoppas om elever, som uppvisar tecken på exempelvis ett överdrivet vapenintresse eller radikalisering, uppmärksammas i ett tidigt stadie (MSB, 2018, 2023; McCain Institute, 2021; Hafez & Mullins, 2015; Erlandsson & Reid Meloy, 2018).

Samverkan är en gynnsam strategi men brist på förståelse för varandras expertisområden och kulturskillnader kan skapa hinder för samverkan (Bowman Sizemore, 2021). Kommunikation och en stadsomfattande krisplan, som tydliggör roller och ansvar, är därför avgörande för det förebyggande och förberedande arbetet med dödligt skolvåld (Brown, 2018; Razi & Dechillo, 2008).

2.1.2. Under

Pågående dödligt våld i publik miljö, PDV, är en polisiär term som beskriver en eller flera gärningsmän som utför livsfarligt våld mot allmänheten (MSB, 2018). PDV utförs ofta med enkla medel och i de fall som inträffat på svenska skolor är hugg- och stickvapen vanliga tillvägagångssätt (MSB, 2018). Det skiljer sig från USA där tillvägagångssätten ofta involverar skjutvapen (Hillstrom, 2019). Majoriteten av forskningen om dödligt skolvåld

kommer från USA och fokuserar främst på skolskjutningar där syftet är att identifiera riskindivider genom att studera personlighetsdrag och bakgrundsfaktorer. Befintlig forskning om dödligt skolvåld i Sverige är dock bristfällig. Utifrån variablerna ”gärningspersonens relation till skolan” och ”gärningspersonens avsikt att döda” har Thodelius & Sandén (2019) tagit fram en typologi för dödligt skolvåld i en skandinavisk kontext. Typologin består av tre typer:

Riktat våld (typ I)

Denna typ kan beskrivas som riktat eller interpersonellt våld. Det handlar om situationer där gärningspersonen, redan på förhand, har ett utvalt offer alternativt att det uppstår en konfrontation som leder till våld. I det här fallet finns det inget motiv mot skolan i sig utan skolmiljön blir snarare en brottsplats.

Skolan som institution (typ II)

I dessa situationer är motivet riktat mot skolan som institution. Gärningspersonen är oftast en tidigare eller nuvarande elev på skolan och upplever ofta ett starkt missnöje över sin situation. Missnöjet kan exempelvis bero på mobbning eller annan utsatthet. Gärningspersonen mår oftast dåligt och lägger skulden på skolan.

Hämnd på samhället (typ III)

Denna typ av dödligt skolvåld skiljer sig från de andra typerna på ett fundamentalt plan. I dessa situationer har gärningspersonen ofta radikaliserats utifrån en antidemokratisk världssyn som denne anser sig vara korrekt. Det finns ett starkt missnöje mot samhället vilket gärningspersonen vill hämnas på. Attacken har oftast planerats under en längre tid.

2.1.3. Efter

Kraven för hanteringen i efterfasen av en händelse är höga. Skolor behöver samverka med olika organisationer för att kunna ge stöd åt inblandade. En rektor i USA noterade svårigheter med samverkan efter en skolattack på hennes skola (Brown, 2018). Efter händelsen stördes debriefing-möten av oönskade reportrar, som utgett sig för att vara professionella krishanterare, som egentligen bara ville ha en story från en lärare eller elev. Debriefing-möten stördes också av krishanterare med olämpliga metodiker vilket ledde till att möten avbröts. Detta berodde på att externa krishanterare från stödorganisationer inte kollats upp ordentligt innan besöken (Brown, 2018).

Framgångsfaktorer som identifierats är bland annat krisgrupper (Razi & Dechillo, 2008). En sådan bör sammanträda omedelbart efter det inträffade för att bestämma hur händelsen ska hanteras. Gruppen bör ledas av en auktoritativ person, exempelvis en rektor, och medlemmar ska kunna kommunicera snabbt och effektivt. Det är också bra om det finns en utpekad kontaktperson som kan samverka med andra aktörer och med allmänheten (Razi & Dechillo, 2008).

2.2. Teoretiskt ramverk

Studiens teoretiska ramverk utgörs av teorier kopplat till ledning och samverkan där det teoretiska konceptet, eller begreppet *boundary spanning* kommer att utgöra en central del. Det teoretiska ramverket presenteras nedan.

2.2.1. Ledning och samverkan

Samverkan och ledning är två sätt att uppfylla den funktion som *åstadkommer inriktning och samordning* (Brehmer, 2013). Varje insats är unik men för att uppnå ledning och samverkan behöver ett antal *generella aktiviteter* genomföras (Uhr, 2023). Aktiviteterna är inte bundna

till någon särskild situation eller nivå och kan således genomföras på olika sätt. Däremot måste aktiviteterna alltid genomföras för att uppnå ledning och samverkan (Uhr, 2023). Dessa generella aktiviteter är:

Kommunikation

Kommunikation är fundamentalt viktigt för att kunna skapa effekt i det system inom vilket planerna ska genomföras. Utan kommunikation blir lägesbilder, formella beslut och planer meningslösa.

Inhämtning och bearbetning av information

Att inhämta och bearbeta information är avgörande för att kunna skapa korrekta lägesbilder och fatta meningsfulla beslut. Eftersom insatser är dynamiska behöver inhämtning och bearbetning av information genomföras kontinuerligt.

Förstå situationen

Det är viktigt att kunna förstå den information som har samlats in. Det är också viktigt att kunna förstå de effekter som har skapats samt vilka informationsbehov som finns. Det är avgörande för det kontinuerliga arbetet med att samla in ny information.

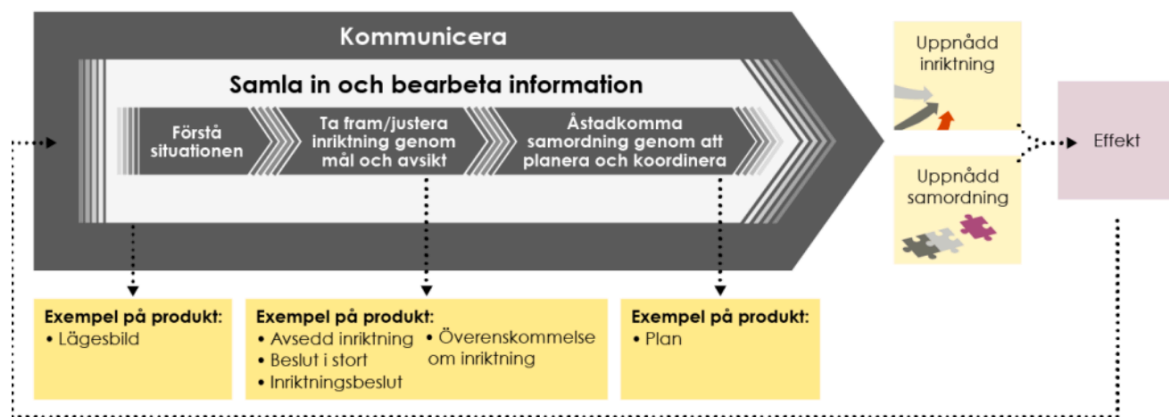
Ta fram eller justera inriktning

Utifrån insamlad information behöver beslut fattas om vad som ska åstadkommas. Genom att ta fram eller justera inriktning kan beslut fattas om vilka effekter som ska uppnås.

Åstadkomma samordning

Planering och koordinering är grundläggande för att kunna uppnå samordning, även om den ibland uppstår spontant. Planering sker före eller under genomförandet, och innebär anpassning till olika situationer för att uppnå effektivitet. Vad som oftast behöver justeras är vem som gör vad, var och när i realtid (Uhr, 2023). Ibland uppstår situationer där samverkan behöver ske snabbt och där det inte finns tid för planering och diskussion. För att kunna möta

de utmaningar som situationen då ställer föreslår Brehmer (2013) konceptet *harmonisering*, vilket bygger på en anda av samarbete där syftet är att vidmakthålla harmoni i insatsen.

Figur 1.

De generella aktiviteterna måste genomföras för att uppnå ledning och samverkan.

Samverkan är viktigt för att, i komplexa insatser, åstadkomma den inriktning och samordning som krävs för att lösa uppgiften (Brehmer, 2013). En komplex insats är en insats där flera olika aktörer, till exempel polis och ambulans, är inblandade och där flera ledningssystem samspelar med varandra. Det gör också att insatsen får olika tyngdpunkter, exempelvis lag/ordning och sjukvård. Insatser är också dynamiska vilket innebär att vilken tyngdpunkt som väger mest varierar beroende på i vilken fas som insatsen befinner sig (Brehmer, 2013).

2.2.2. Boundary spanning

För att uppnå samverkan krävs individer som ”utövar” densamma. Brehmer (2013) och Uhr (2023) lägger sin tyngd i planerad och designad samverkan vilket i verkligheten tar sig uttryck genom formella, eller icke formella, roller och ansvarsområden. Ett sätt att göra organisationer mer effektiva och flexibla i krissituationer är att använda sig av *boundary spanning* (Alvinus, Hede & Helenius, 2022). Med utgångspunkt i Brehmers (2013) definition skulle en boundary spanner kunna användas som ett sätt att uppfylla *samverkan* som funktion.

Begreppet boundary spanning har sina rötter inom samhällsvetenskaplig forskning och organisationspsykologi vilket kan definieras som en företeelse där individer inom en organisation fungerar som länkar mellan den egna organisationen och andra (Tushman, 1977). Själva utövandet sker huvudsakligen genom informationsutbyte med externa enheter och organisationer (Tushman, 1977). Konceptet började ta form redan under 1950-talet, bland annat genom arbeten av March & Simon i deras verk "Organizations" från 1958. Andra forskare som tidigt bidrog till utvecklingen av konceptet var Thomson (1967) och Allen & Cohen (1969).

Den tidiga forskningen om boundary spanning syftade till att effektivisera företag, öka produktivitet och förbättra resultat. Anställda på företag ansågs inte yttra sina kunskaper och specialiteter, vilket gjorde gränsöverskridande kommunikation och samarbete till en utmaning (Tushman, 1977). Även om innovationsprocessen är beroende av effektiv informationsdelning över organisatoriska gränser, betonades att överdriven kommunikation kan leda till ineffektivitet i de fall den snedvrids till följd av partiskhet. Att samla och överföra information mellan olika externa domäner betraktades därför som en kritisk aspekt av innovationsprocessen (Tushman, 1977).

På senare tid har boundary spanning blivit en populär forskningspunkt för forskare inom flera områden. Beroende på kontext och forskningsområde finns således en mängd olika definitioner av begreppet. Van Meerkerk & Edelenbos (2018) definierar aktiviteterna inom boundary spanning så här:

People who pro-actively scan the organizational environment, employ activities to collect information and to gain support across organizational or institutional boundaries, disseminate information and coordinate activities between their "home" organization or organizational unit and its environment, and connect processes and actors across these boundaries (van Meerkerk and Edelenbos 2018).

Enligt denna definition kan vem som helst inom en organisation utöva boundary spanning och därmed betraktas som en boundary spanner (Williams, 2013), oavsett om de har en formell roll eller position som utnämner dem till det eller inte (Stadtler and Van Wassenhove 2016; Tang et al. 2018).

Van Meerkerk & Edelenbos definition av boundary spanning är bred och representerar endast ett av flera perspektiv på vad begreppet innebär. Med utgångspunkt i van Meerkerk & Edelenbos definition har Lindholst & Torjesen (2024) föreslagit en typologi som består av tre olika perspektiv på boundary spanning. Denna typologi inkluderar:

Strukturalistiskt och öppet organisatoriskt perspektiv – struktur

Det strukturalistiska och öppna organisatoriska perspektivet har sitt ursprung i kontingensteorin (Mintzberg, 1989) och bygger på en idé om att använda sig av strategisk boundary spanning för att göra organisationen mer flexibel och anpassad efter att kunna hantera osäkerheter. Detta uppnås genom att ge särskilda enheter, arbetsgrupper eller team i organisationen till uppgift att anpassa organisationen inför potentiella händelser.

Individuellt handlingsperspektiv – individuellt handlande

Enligt det individuella handlingsperspektivet är det individerna i organisationen som utövar boundary spanning genom att överbrygga gapen mellan olika enheter och externa aktörer. Detta sker genom att individer interagerar med andra enheter inom såväl den egna organisationen som med dess yttre värld. En boundary spanner kan ha en formell eller icke formell samverkansroll (Williams, 2012).

Objektperspektiv – artefakter, teknik och verktyg

Enligt detta perspektiv är det inte bara individer eller grupper som utövar boundary spanning, även objekt och fysiska ting. Artefakter, material, sociala medieplattformar och webbaserade mötesplatser är bara några exempel på objekt som skapar nya tillvägagångssätt för att tolka

sociotekniska relationer (Gram, 2024). Ett sådant boundary spanner-objekt definieras enligt Nicolini, Mengis & Swan (2012) av förmågan att fungera som en bro mellan olika sociala och kulturella världar samt dess förmåga att skapa förutsättningar för samarbete.

2.2.3. Planerade och spontana länkar

När det gäller specifikt krissituationer kan både planerade och spontana boundary spanners uppstå. Dessa benämns inom litteraturen som *planerade* och *spontana länkar* och finns till för att underlätta samverkan mellan olika aktörer och individer (Alvinus, Hede, & Helenius, 2022).

En planerad länk är en person som, genom sin anställning eller position, har ett utpekat mandat att samverka med andra aktörer. En planerad länk skulle därmed kunna beskrivas som en del av designen av ledningssystemet för samverkan (Brehmer, 2013). Det kan till exempel vara en samverkansofficer hos Försvarsmakten eller en dialogpolis hos Polismyndigheten. Dessa länkar underlättar vid insatser genom att ”länka samman” olika kulturer, dämpa konflikter och bidra till en bättre situationsförståelse (Alvinus, Hede, & Helenius, 2022). Planerade länkar som verkar på samma position över en längre tid skapar särskilt gynnsamma förutsättningar för individer att etablera och bibehålla mellanmänniska relationer och tillit (Kalkman, 2020).

En spontan länk är en person som, till skillnad från en planerad länk, inte har någon formell roll eller position i sammanhanget (Alvinus, Hede, & Helenius, 2022). En spontan länk är någon som slumpmässigt ”råkar” befinna sig i en krissituation och besitter nödvändig kunskap och kompetens för att fungera som en länk mellan olika aktörer. Fenomenet med spontana länkar är dock inte helt oproblematiskt. Det ställer höga krav på snabb tillit och det är inte ovanligt att frivillig hjälp tillbakavisas, speciellt om de anses störa eller försvåra insatsen på något sätt (Eriksson & Danielsson, 2022; Johansson et al., 2018).

3. Metod

I det här kapitlet presenteras forskningsdesignen och metodvalen för studien. Urval, datainsamlingsmetod och analysförfarandet kommer att presenteras. Metodkapitlet avslutas med en diskussion kring vilka forskningsetiska överväganden som har gjorts.

3.1. Forskningsdesign

Forskningsdesignen för denna studie baseras på en kvalitativ metod då den ansågs som bäst lämpad för att besvara frågeställningen. Kvantitativ metod innebär att data samlas in i form av mätbara variabler och är fördelaktigt i studier där syftet är att testa hypoteser (Jacobsen, 2017). Kvantitativ metod har därför valts bort i denna studie. Fortsättningsvis kan en undersökning bygga på induktion (utgår från ett öppet förhållningssätt) eller deduktion (utgår från ett teoretiskt ramverk) (Jacobsen, 2017). För den här studien ansågs ett teoretiskt ramverk behövas för att besvara frågeställningar, undersökningen utgår således från deduktion.

3.2. Urval

Enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) behövs det sex till åtta intervjupersoner för att ”få ett material som är relativt oberoende av enskilda personers väldigt personliga uppfattningar”. Totalt intervjuades tio personer i studien, bland dessa fanns rektorer och lärare inom grund- och gymnasieskolan, säkerhetsansvariga vid kommunen samt poliser.

Gemensamt för alla intervjupersoner var att de hade någon form av erfarenhet av att förebygga och- eller hantera krissituationer i skolmiljön där utgången inte nödvändigtvis varit dödlig men där situationen i hög grad påmint om en skarp händelse med dödligt skolvåld.

Intervjupersonerna valdes således ut genom ett målstyrt urval. Ett målstyrt urval innebär att intervjupersonerna väljs ut efter deras relevans för studiens syfte (Bryman, 2018).

Genom att göra sökningar på internet kunde ett antal fall av krissituationer i skolmiljön identifieras. För att komma i kontakt med personal på dessa skolor skickades en intervjuförfrågan ut till rektorerna på respektive skola. Rektorerna kunde då själva välja att ställa upp men kunde också välja att vidarebefordra och- eller tipsa om andra relevanta intervjupersoner. Det målstyrda urvalet kombinerades på så sätt med ett snöbollsurval. Det innebär att deltagare rekryteras genom att befintliga deltagare rekommenderar andra potentiella deltagare (Bryman, 2018). Det var också genom snöbollsurvalet som resterande intervjupersoner, poliser och kommunföreträdare valdes ut. I urvalsfasen utnyttjades således den kvalitativa ansatsens flexibilitet fullt ut, något som av Jacobsen (2017) beskrivs som en fördel med forskningsdesignen. Det var en bra metod för att hitta deltagare som satt på rätt information sett till studiens syfte. Några av intervjupersonerna var sedan innan privata bekantskaper.

3.3. Datainsamlingsmetod

Som datainsamlingsmetod valdes kvalitativa intervjuer. Kvalitativa intervjuer är användbara när syftet är att söka svar på människors egna upplevelser och uppfattningar (Esaiasson, 2017; Qu & Dumay, 2011). Intervjuerna var semistrukturerade vilket innebär att det redan i förväg fanns en intervjuguide med ett antal teman och frågeområden (Bryman, 2018). Eftersom intervjupersonerna tillhörde olika typer av aktörer användes tre olika typer av intervjuguides, en för varje aktör. Studiens intervjuguides återfinns i bilaga 1, 2 och 3.

I enlighet med Alvinus, Borglund & Larssons (2023) rekommendation inleddes intervjuguiderna med en presentation av intervjuaren samt en kortfattad sammanfattning av studiens genomförande och syfte. Intervjupersonerna fick också läsa och skriva under samtyckesformuläret innan bandinspelningen startade. Efter introduktionen inleddes

intervjufrågorna som var uppdelade i fyra eller fem moment beroende på vilken aktör de tillhörde.

1. Inledande frågor om kriser i skolan (*frågan ställdes endast till skolpersonal*).
2. Samverkan i det förebyggande och förberedande arbetet med dödligt skolvåld.
3. Samverkan under en händelse med dödligt skolvåld.
4. Samverkan efter en händelse med dödligt skolvåld.
5. Avslutande frågor.

Det är vanligt att det kommer upp en del tankar och funderingar under intervjuens gång och därför togs det avslutande momentet fram för att säkerställa att intervjupersonen hade fått säga allt som hen ville ha sagt. Intervjupersonerna fick därmed chansen att komma med tillägg och ändringar, ställa frågor och uttrycka eventuella åsikter. Enligt Jacobsen (2017) är det ett bra sätt för att undvika att intervjupersonen i efterhand känner att hen inte har fått säga allt som hen velat säga.

3.4. Genomförande

Samtliga intervjuer genomfördes under veckorna 10, 11 och 12 våren 2024. I det första mejlet som skickades ut till de tilltänkta deltagarna fanns information om vad studien handlade om, studiens syfte och en förfrågan om att delta. De personer som var intresserade fick en officiell kallelse mejlad till sig. Kallelsen innehöll information om intervjuernas genomförande och intervjupersonerna fick själva komma med förslag på tid och plats utifrån ett önskat tidsintervall på tre veckor. Intervjupersonerna fick också önska om de ville göra intervjun fysiskt eller digitalt. Bekräftelse om tid och plats för respektive intervjutillfälle meddelades ungefär en vecka innan den första intervjun. David & Sutton (2016) belyser vikten av att ge deltagarna god tid på sig att göra sig införstådda med vad deltagandet innebär, därför bifogades också informations- och samtyckesblanketten i bekräftelsen. Se bilaga 4.

Samtliga intervjuer genomfördes fysiskt och spelades in via mobiltelefon och dator i syfte att säkerställa ljudupptagningen vid varje intervju. Enligt Jacobsen (2017) är det viktigt att spela in då intervjuaren slipper föra anteckningar under tiden, det underlättar också transkriberingen. De flesta intervjuer tog mellan 45 och 60 minuter att genomföra. Två av intervjuerna översteg dock tiden med några få minuter.

3.5. Databearbetning

För att bearbeta och analysera insamlad data användes tematisk analys. Tematisk analys är en metod för att, på ett systematiskt sätt, identifiera mönster i kvalitativ data (Braun & Clarke, 2006). Analysen har antagit ett kvalitativt deduktivt förhållningssätt, där materialet analyserades utifrån en i förväg definierad forskningsfråga. Datamaterialet analyserades således med det teoretiska begreppet boundary spanning i åtanke. Med utgångspunkt i forskningsfrågan analyserades också datamaterialet utifrån intervjupersonernas upplevelser av utmaningar och framgångsfaktorer vid samverkan. För att genomföra den tematiska analysen har studien utgått från Alvinus, Borglund & Larssons (2023) sexstegsguide vilken också är inspirerad av Braun & Clarkes (2006) modell. Stegen presenteras nedan.

1. Upptäcka datamaterialet

Samtliga intervjuer transkriberades manuellt men med stöd av dataprogrammet oTranscribe. Tillvägagångssättet valdes för att skapa en bättre känsla för datamaterialet och samtidigt minska risken för felaktigheter. Det transkriberade materialet infogades i en tabell med tre spalter, därefter påbörjades närläsning av materialet. Närläsning gjordes genom att läsa mening för mening och ta ut initiala koder som antecknades i den första marginalen.

Intervjuperson 8.	Koder
...om elevärenden där vi ser oro och så ska vi anmäla till socialtjänsten om det är så att vi är oroliga för saker. Men där tycker jag att vi brister lite också i de här orosanmälningarna, för det är lite otydligt, vem som ska göra, när det ska göras. Det är inget systematiskt liksom.	<p>Orosanmälan vid stark oro att elev mår dåligt/far illa.</p> <p>Skolan brister i orosanmälningar.</p> <p>Inget systematiskt.</p>

Tabell 1.

Exempel på hur datamaterialet kodades.

2. Lyfta fram initiala koder och kategorier

I det andra steget kategoriserades koderna genom att identifiera vilka koder som ”passade ihop”. Kategorierna antecknades i den andra marginalen följt av den specifika kod som kategoriserats. Detta för att enkelt kunna spåra vilka koder som hörde till vilken kategori. I ett senare skede samlades alla koder in under sina respektive kategorier i ett gemensamt excel-dokument. Dessa delades också in i före, under och efter-faserna i varsitt arbetsblad. Koderna färgglades efter vilken kategori de tillhörde. Det ledde till en bättre överblick över hur varje kod och kategori hängde ihop.

Intervjuperson 8.	Koder	Kategorier
...om elevärenden där vi ser oro och så ska vi anmäla till socialtjänsten om det är så att vi är oroliga för saker. Men där tycker jag att vi brister lite också i de här orosanmälningarna, för det är lite otydligt, vem som ska göra, när det ska göras. Det är inget systematiskt liksom.	<p>Orosanmälan vid stark oro att elev mår dåligt/far illa.</p> <p>Skolan brister i orosanmälningar.</p> <p>Inget systematiskt.</p>	<p><i>Samverkan: orosanmälan till socialtjänst.</i></p> <p><i>Svagheter: skolan briser i orosanmälningar.</i></p> <p><i>Utmaning: inget systematiskt arbete.</i></p>

Tabell 2.

Exempel på hur datamaterialet kategoriserades.

3. Söka efter ett antal teman

Analysprocessen innefattar att fundera över hur koderna och kategorierna hänger ihop (Braun & Clarke, 2006). Efter att samtliga koder hade kategoriserats samlades övergripande koder och kategorier under potentiella teman. Dessa teman delades också in i huvudteman och underteman.

4. Granska varje tema

I det fjärde steget granskades varje tema, vilket innebar att analysen genomfördes i omvänd ordning. Det är ett bra sätt för att säkerställa att det finns ett mönster där koder, kategorier och teman hänger ihop (Alvinus, Borglund & Larsson, 2023). Att analysen genomfördes i omvänd ordning gjorde att nya teman tillkom, andra fick ändras och några fick tas bort. Enligt Braun & Clarkes (2006) rekommendation fortgick processen fram till att ändringarna inte tillförde något väsentligt. Slutprodukten blev en tematisk karta som presenteras i kapitel 4.

5. Definiera och namnge teman

Kärnan i varje tema definierades och namngavs därefter. Detta för att det skulle bli tydligt för läsaren vad varje tema innefattar och vilken relevans dessa har för studiens forskningsfrågor.

6. Producera resultatavsnitt med teman och illustrerande citat

I det sista steget producerades ett resultatavsnitt som presenteras i kapitel 4. I resultatavsnittet presenteras analysens resultat utifrån dess relevans för studiens forskningsfrågor. Resultatet presenteras också med hjälp av illustrerande citat och med utgångspunkt i det teoretiska ramverket.

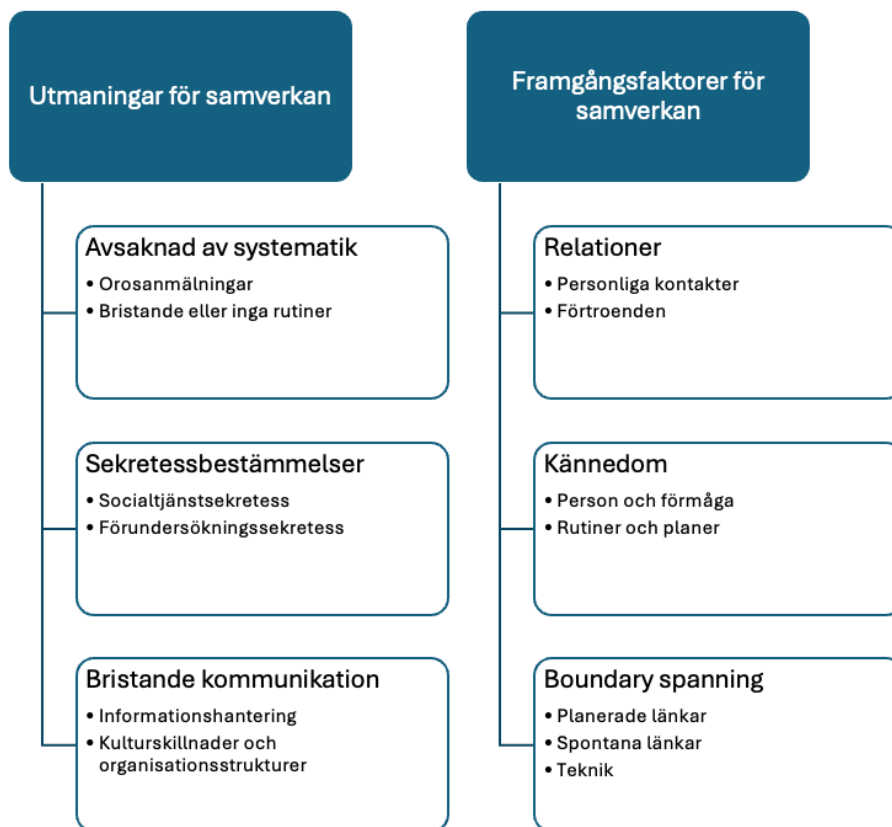
3.6. Etiska överväganden

Vid genomförandet av studien har Vetenskapsrådets (2017) allmänna riktlinjer följts. Ett av de viktigaste etiska överväganden som gjorts för studien är det om intervjupersonernas anonymitet. Bortsett från intervjupersonernas yrkesroller är deras identiteter inte intressanta för studiens syfte. I det här fallet har därför samtliga intervjupersoner utlovats att få vara anonyma i studien (Vetenskapsrådet, 2017). Eftersom forskningsområdet i sig både berör och skapar medialt intresse samt att det rör sig om ett begränsat antal fall av dödligt skolvåld i Sverige är det av största vikt att intervjupersonerna inte kan identifieras. Ett sätt att hantera detta har varit att styra urvalet mot flera olika yrkeskategorier, det vill säga lärare, rektorer, säkerhetsansvariga och poliser. Eftersom flera av intervjupersonerna också har varit med vid samma händelser har inte heller intervjupersonernas kön presenterats. Dels för att det är irrelevant för studiens syfte, dels för att ytterligare minimera risken för att deras identiteter röjs och dels för att det inte är etiskt försvarbart (Jacobsen, 2017). I det här fallet har också avvägningar gjorts mellan att vara transparent med resultatet och att ibland vara medvetet vag i vissa formuleringar.

Ungefär en vecka innan varje intervju fick intervjupersonerna ta del av informations- och samtyckesblanketten. I ett fall glömdes det däremot bort. Blanketten innehöll information om studiens syfte och genomförande, hantering av personuppgifter, ljudupptagning av intervjun samt hantering av det insamlades materialet. Det fanns också information om att allt deltagande är frivilligt och att de när som helst, utan att uppge skäl, kunde avbryta sin medverkan. Vid intervjutillfället fick intervjupersonen delge sitt samtycke genom att skriva under samtyckesformuläret.

4. Resultat

Den tematiska analysen genomfördes med utgångspunkt i studiens syfte, frågeställningar och teoretiska ramverk. Analysen resulterade i två huvudteman, *utmaningar för samverkan* och *framgångsfaktorer för samverkan*, vilka besvarar den första forskningsfrågan. Under varje huvudtema finns också tre underteman som i sin tur har två eller tre underkategorier. Under huvudtemat framgångsfaktorer för samverkan finns undertemat *boundary spanning*, vilket besvarar forskningsfråga nummer två. Temakarta över huvud- och underteman återfinns i figur 2. Samtliga teman utgår från samverkan vid hanteringen av händelser med dödligt våld i den svenska skolmiljön och omfattar arbetet såväl före, som under och efter sådana händelser. Varje huvudtema kommer att presenteras var för sig i detta kapitel. Resultatet kommer att presenteras med hjälp av förklaringar och citat från intervjupersonerna där varje intervjuperson förkortas med IP följt av den siffra (1-10) som varje intervjuperson blivit tilldelad.

Figur 2.
Temakarta över resultatens teman.

Intervjupersonernas erfarenheter varierar och innefattar i huvudsak två separata händelser vid två separata skolor. Erfarenheterna innefattar delvis en händelse med skarp knivskärning i skolmiljön där utgången hade kunnat vara dödlig men där den skadade överlevde tack vare akutsjukvård. Våldet vid denna händelse var inte heller av PDV-karaktär utan uppstod i stället i en interpersonell konflikt. Vid tiden för händelsen rådde det dock stor osäkerhet kring var gärningspersonen befann sig och polisens taktiska genomsök av skolbyggnaden ledde till inrymning av elever. Gärningspersonen greps senare på skolområdet. Denna händelse kommer vidare i resultatet att benämnas som händelse (A).

I det andra fallet innefattar intervjupersonernas erfarenheter en händelse med skarp inrymning där det fanns uppgifter om att beväpnade personer tagit sig in i skolans lokaler. Larmet till SOS ledde till inrymning av samtliga i skolbyggnaden dit lokalpolis och den regionala

insatsstyrkan så småningom anlände för att genomsöka skolans lokaler. Efter en stund kunde polisen konstatera att det inte fanns några beväpnade personer i byggnaden och inrymda lärare och elever kunde lämna klassrummen efter ungefär 1,5-2 timmar. Denna händelse kommer vidare i resultatet att benämnas som händelse (B).

4.1. Utmaningar för samverkan

Det första huvudtemat fångar intervjupersonernas upplevelser av vilka utmaningar som föreligger vid samverkan. Huvudtemat presenteras genom tre underteman: *avsaknad av systematik, sekretessbestämmelser och bristande kommunikation*.

4.1.1. Avsaknad av systematik

Det här undertemat beskriver hur en *avsaknad av systematik* på olika sätt skapar utmaningar vid samverkan.

Orosanmälningar

Flera av de intervjupersoner som jobbar i skolan vittnar om att de ibland drar sig från att göra en orosanmälningar trots att det skulle behövas. ”...vi brister lite också i de här orosanmälningarna, för det är lite otydligt, vem som ska göra, när det ska göras...” (IP 8).

Utmaningen med att göra orosanmälan hör också ihop med den relation som skolpersonalen förväntas ha med elever och deras föräldrar.

Jag tänker att just orosanmälan är väldigt svår, hur mycket man än försöker uttrycka att man gör det för att man är orolig för att man vill att de ska få hjälp och man inte vill döma men den är svår, (IP 7).

Skolpersonal undviker ibland att göra orosanmälan eftersom det finns en oro för att relationen med både eleven och vårdnadshavare ska förstöras.

Jag ska ha en bra relation och vara så här tigt och förtrolig med den här personen samtidigt...de flesta tar ju inte en socialtjänstanmälan som något positivt, alltså de tycker ju att, det är väldigt hård kritik, de flesta tar det inte som att "tack för hjälpen" utan... så att det är lite klurigt det där, (IP 8).

Samma intervjuperson menar också på att det finns en rädsla för att "få tillbaka" för det själv. " ...man vill ha uppbackning...om jag ska anklaga någon som jag tror ska kunna begå något våldsdåd då vill jag inte vara den som anklagar den för det." (IP 8). Intervjupersonen menar vidare på att en systematik i hur och när orosanmälningar görs och av vem hade kunnat bidra till att orosanmälningar faktiskt blir gjorda och leda till att elever med viss problematik, till exempel våldsbenägenhet, fångas upp och får hjälp. " ...man vill ju liksom att skolan ska gå in eller att det är rektor som gör det..." (IP 8).

....men jag tror att det skulle vara lättare om det fanns rutiner, att det var rektor som står för de och så får rektorn ha kontakten med personalen, (IP 8).

Bristande eller inga rutiner

Det saknas rutiner i skolan för det förebyggande arbetet med dödligt skolvåld. "Det händer att det kommer upp elevnamn ("den här elev har vi en oro för") och även om det är tillfälle att ta upp sådant... det kanske inte alltid tas upp" (IP 2). "Det är inget systematiskt, liksom så att ("vilka tror vi hamnar i riskgruppen") alltså man pratar inte öppet om det så" (IP 8).

Även under händelser är bristen på rutiner påtaglig. "Men det som man märker i sådana här situationer när det inte finns några rutiner var ju att informationen var jättesvårt" (IP 7). "Då tycker jag att det är liksom ännu viktigare att de här rutinerna sitter och inte bara för oss i personalen utan jag tror att även eleverna behöver påminnas om det" (IP 6).

Det kan också finnas rutiner och planer som inte fungerar. Det kan bero på att alla inte känner till att de finns. "Om man frågar någon så är det bara ("nej jag har ingen aning om hur det där funkar") och sen frågar man någon annan och då är det ("ja men det där har vi rutiner för"), så

att det är väldigt olika beroende på vem man pratar med” (IP 8). När något väl händer kan också omständigheterna göra att rutinerna inte fungerar.

Vi har ju uppbyggda rutiner för hur vi bygger krisledningen...rutinerna blir svåra så att man måste laga efter läge så krisledningen fick ju inte den strukturen som den skulle ha haft, (IP 1).

Intervjupersoner vittnar också om att det råder brist på rutiner i hur en händelse hanteras efteråt. Bristande rutiner leder till att stödsamtal hos psykolog till exempel inte följs upp.

Alltså jag tycker att det är lite tunt, jag fick ett samtal och sen så sa de "vill du komma på fler samtal?" då sa jag att "ja det är väl bra om jag blir kallad"...sen bytte vi rektor och det följdes aldrig upp, det finns inga rutiner, (IP 8).

4.1.2. Sekretessbestämmelser

Undertemat framhåller hur olika *sekretessbestämmelser* skapar utmaningar för samverkan.

Socialtjänstsekretess

Sekretess och tystnadsplikt enligt Socialtjänstlagen kan försvåra samverkan. Polisen har lagstadgade skyldigheter att delge socialtjänsten information men har svårt att få information att flöda tillbaka.

Vi har ju lagstadgade skyldigheter att underrätta socialtjänsten när barnen är misstänkta för brott...men socialtjänsten har ju egentligen inga möjligheter att delge oss någonting. Envägskommunikation funkar ju så där...så vi får ju ingenting tillbaka och det blir ju ett bekymmer...så absolut är det sekretessen som är det största hindret, (IP 10).

Även skolpersonal upplever sekretessbestämmelserna som ett hinder i deras samverkan med socialtjänsten. ”Man gör ju en orosanmälan och sen så får man ju inte, eftersom de har tystnadsplikt, någon återkoppling” (IP 7). ”Det blir ju ett hinder i kommunikationen när vi faktiskt inte kan prata individer på det viset” (IP 10). I särskilda fall kan sekretessen brytas.

Det gäller bland annat vid SIP-möten (samordnad individuell plan) med vissa elever och vårdnadshavare.

Kommunikationen försvåras ju av att det är sekretess mellan de olika instanserna så man kan inte prata med varandra för alla omfattas av sekretess. Det är ju bara vissa speciella ärenden där man har brutit sekretessen och det är vid SIP-mötena, men jag tycker liksom att det är lite för då har det gått för långt, (IP 8).

Förundersökningssekretess

En lärare från händelse (A) beskriver hur förundersökningssekretess kan förhindra samverkan och påverka det förebyggande arbetet med dödligt skolvåld.

...att den här eleven faktiskt hade ett åtal mot sig för kniv på allmän plats, det hade varit bra att veta, men det fick inte vi veta. Det får man ju veta om man begär ut uppgifterna...det gör vi ju inte på alla elever bara för att. Socialtjänsten visste om det däremot, (IP 4).

Även samverkan mellan kommunen och polisen kan försvåras på grund av sekretess. ”Vi vill ju ha information och det har varit lite svårt att få det med tanke på att då är det allt från förundersökningssekretess till...” (IP, 9).

...genom åren har vi till exempel haft situationer med yngre i knivskärningar, då vet vi ju med stor sannolikhet att om det är en 15 åring så går den förmodligen i vår skola...om vi får information om att den här eleven på den här skolan...då behöver vi kanske rigga med den skolan hur vi hanterar situationen när alla elever kommer till skolan nästa dag och veta om att en elev på skolan kanske har gått bort eller ligger på sjukhuset och liksom rigga för det (IP 9).

4.1.3. Bristande kommunikation

Det här undertemat beskriver hur *bristande kommunikation* utgör en utmaning vid samverkan.

Informationshantering

Flera intervjupersoner belyser utmaningarna med att kunna upprätthålla god kommunikation i krissituationer. "...kommunikationen, det hamnar jämt högst upp. Det är A och O. Fallerar den så fallerar typ allt" (IP 5). Flera intervjupersoner beskriver kommunikationen med polisen på plats under en händelse som utmanande. "De polismännen som var här var väldigt fåordiga, vi hade önskat lite mer information" (IP 6). "Det var ingen kommunikation alls med polisen på plats nästan..." (IP 7). Intervjupersonerna lyfter också upp att kommunikationen mellan samverkande aktörer generellt kan vara mycket utmanande vid en pågående händelse. "För det blir så svårt, det är sådan dynamisk händelse så man behöver information som går tillbaka till ledningsplatsen, den behöver vara korrekt och den är inte alltid korrekt.

Informationskällorna är så många" (IP 5).

Intern kommunikation inom en organisation kan också vara utmanande. "Det är ju som alltid, det här med kommunikation är ju svårt, vad är för mycket och vad är för lite. Och vilka vägar ska kommunikationen ta, vem ska ta kontakt med vem och hur sker det" (IP 1). En lärare som var med vid händelse (B) beskriver att den interna kommunikationen främst skedde genom plattformen Teams. "Vi kommunicerade med rektorerna, så det var två rektorer som gick hit och stod utanför och sen så var det på teams som vi hade kontakt, men vi har också massa olika kanaler och det skrevs på olika ställen, det blev väldigt oredigt i informationen" (IP 7).

Det startade många diskussioner i flera trådar och det blev ju lite stökigt. Vår chef var inte på plats och där från ledningen skapades det liksom en egen tråd. Vi hade ju i gång vår tråd vi som var här och då kom de (ledningen) in också på teams fast via en annan kanal. Då blev det lite rörigt. Vem skriver vad. Chefen skrev någonting om ("det här och det här händer...") och vi satt här och visste redan (IP 2).

En lärare från händelse (A) menar också på att mycket av informationen kommer fram genom media. "Det är ofta från lokaltidningen som vi får höra från först, och det är ju lite tråkigt,

men det är ju vår personaltidning lite grann tyvärr” (IP 4). En lärare från händelse (B) är inne på samma spår. ”Vi följde även lokaltidningen, som också är en informationskälla, på både gott och ont” (IP 9).

Kulturskillnader och organisationsstrukturer

Kulturskillnaden mellan olika samverkande aktörer kan ibland skapa utmaningar vid samverkan. Ett exempel på det är kulturskillnaderna mellan Polismyndigheten och kommunala verksamheter. Vid händelse (B), som initialt blev en polisiär insats, uppstod problem eftersom andra aktörer inte fick information om vad som hände.

...så hörde räddningstjänsten av sig då via telefon och frågade "har ni hört något?" och vi svarade "vi ligger ju på samma talgrupp och vi har inte hört något heller" och då blev det lite märklig stämning...efter 1 h och 14 min så sökte jag RLC och sa "hej ni är i vår skola, vad händer?", (IP 9).

En intervjuperson menar på att det, bland annat, kan ha med kulturskillnader att göra. ”Det är lite av en kulturell skillnad också. Polisen är en annan myndighet, många poliser har inte full koll på vad en kommun gör” (IP 9). Vissa intervjupersoner menar också att organisationsstrukturen i den interna organisationen kan skapa utmaningar som hämmar förutsättningarna för att kunna samverka med andra. Det handlar framför allt om att information inte sprids nedåt i organisationen. ”Jag vill tro att det kommuniceras mellan kommunen och ledningen, men det är inte mycket som sipprar ner till oss medarbetare” (IP 6). ”Jag tror att det sker saker och ting men det behöver liksom kommuniceras ner till oss som är med eleverna dagligen” (IP 6). Även inom Polismyndigheten är det en utmaning att sprida lärdomarna från en händelse inom myndigheten. ”Hur får vi ut lärdomarna till 500 poliser och hur får vi ut det till de som ska lära ut till de här 500 poliserna?” (IP 5).

4.2. Framgångsfaktorer för samverkan

Huvudtemat framhåller intervjupersonernas upplevelser av vilka de främsta framgångsfaktorerna för samverkan är. Huvudtemat presenteras genom tre underteman: *relationer*, *kännedom* och *boundary spanning*.

4.2.1. Relationer

Det här undertemat beskriver hur *relationer* kan förklaras som en framgångsfaktor för samverkan.

Personliga kontakter

Att kunna namnet på- och ha kontaktuppgifter till viktiga nyckelpersoner hos samverkande aktörer anses vara en framgångsfaktor. Bland annat har relationerna mellan skolpersonal och poliser visat sig vara värdefulla. ”Vi har ju en ungdomspolis som vi har kontakt med men det är ju också så där, frågar du mig så har vi det för jag har hans nummer i min telefon, och så ringer jag till honom om jag behöver fråga om saker, men andra på den här arbetsplatsen vet säkert inte ens vem hen är” (IP 8). Det anses också vara en framgångsfaktor att dessa nyckelpersoner är lättillgängliga. ”Honom kan man ringa när som helst, det har hen sagt också på den här PDV-föreläsningen, att (”man kan ringa till mig och rådfråga”) och så där och jag har gjort det vid flera tillfällen” (IP 8). ”Vi har ju en kontaktpolis som vi har som finns i krispärmen också. Då står ju hans nummer med. Så man kan ringa direkt faktiskt. Så det är ju bra så den finns ju där i den pärmen” (IP 4).

Den skolpersonal som intervjuats nämner också säkerhetsansvarig på kommunen som en viktig kontakt. Bland annat är kontakten viktig när det gäller föreläsningar och utbildningar som rör dödligt skolvåld. ”Efter inrymningen så hade vi ytterligare en genomgång av säkerhetsstrategen och då känner jag att jag fick verktygen” (IP 6). ”Vi får ju alltid höra av

oss till honom men det är ju kanske rektor mer som hör av sig till honom än att det är vi, men vi får ju alltid rådfråga” (IP 7).

Att ha en regelbunden kontakt med dessa personer och bygga en långvarig relation anses vara framgångsrikt. Till exempel är polisens regelbundna besök i skolan mycket uppskattade av både skolan och polisen. För att öka polisen närvaron i skolan implementerades 20 minutersmetoden i ett lokalpolisområde, ”...vilket innebär att alla patruller dagtid fick i uppdrag att besöka minst en skola under minst 20 minuter under varje pass. Det här gjorde ju att vår närvaro i skolan ökade jättemycket” (IP 10). Metoden visade sig vara mycket framgångsrik och förbättrade också elevernas relation till polisen. Det ökar också förtroendet för polisen vilket kan vara bra. ”För det finns också många som är rädda för polisen och tycker att polisen är fienden” (IP 2).

Förtroenden

Bra relationer leder också till förtroende vilket kan vara viktigt om något väl inträffar.

Polisbesök verkar kunna bidra till att också elever får ett förtroende för polisen och känner igen enskilda personer. Efter händelse (A) var det en polis som höll i samlingen i kyrkan vilket upplevdes bidra till trygghet.

....jag tror också att det är bra att det är en uniformerad polis som gör det för man har, i den rollen, en del gratis också utifrån förtroende... i och med att det är en polis som står där framme och talar om att "vet ni vad, nu är den här händelsen avslutad, vi har kontroll på det, den som blivit utsatt mår efter omständigheterna väl, gärningspersonen är gripen och finns hos oss och det finns ingen mer misstänkt utan det här är avslutat" då blir det liksom så att det behöver inte gå några rykten om att någon annan har gjort det, (IP 10).

Att skolpersonal också känner förtroende gentemot polisen och andra aktörer gör att de kan släppa en del av ansvaret när polisen kommer och det faktiskt har hänt något. Om det finns ett förtroende finns också en vilja att hjälpa till och bistå övriga aktörer.

...och det finns ju såklart en vilja att bistå så mycket som man bara kan och det jag tror att det där uppstår också i att polisen kommer, man känner att man kan lämna över ansvaret då släpper också paniken eller vad man säger och så blir man ganska lösningsfokuserad är egentligen min åsikt, hur skolpersonalen blir då i den situationen. Man vill hjälpa till, (IP 10).

Även det förtroende som finns för säkerhetsansvariga på kommunen är viktigt och bidrar till trygghet. Det gör att skolpersonal vill engagera sig. ”Vi tog ju hit honom efter att vi hade haft den här händelsen, det var bra” (IP 7).

4.2.2. Kännedom

Det här undertemat beskriver hur *kännedom* kan förklaras som en framgångsfaktor för samverkan.

Person och förmåga

Att ha kännedom om andras förmågor beskrivs som en viktig komponent vid samverkan.

...man ska veta om andra enheters förmågor...det är jätteviktiga aspekter. När man ska peka på någon och beordra den att utföra ett uppdrag så...där och då så kommer människan inte säga nej utan den kommer att göra det vi säger även om den inte är byxad, skolad och utbildad för det. Så väldigt viktigt att ha kännedom om andras förmågor, (IP 5).

Detta gäller inte bara internt inom en organisation utan också mellan samverkande aktörer. Ett sätt att uppnå denna kännedom kan exempelvis vara att ha en genomgång i hur andra aktörer kommer att agera i en händelse.

Det verkar inte ha varit mycket så jättemycket kommunikation med polisen. Å det har vi också pratat om efteråt att poliserna visste nog inte riktigt själva. När säkerhetsstrategen kom ut sa han det att när polisen kommer ut så har de inte tid för massa folk runt omkring, (IP 2).

Det verkar också bidra till ett lugn hos skolpersonalen att veta om dessa saker. ”Jag känner mig mycket tryggare och säkrare nu efter att säkerhetsstrategen var här och gick igenom” (IP 6).

Rutiner och planer

Flera intervjupersoner lyfter också vikten av att ha rutiner och planer. ”Man märker det att när det uppstår en krissituation så blir det tunnelseende. Det är skönt då att ha rutinerna att luta sig emot” (IP 1). ”Knappt en månad senare så hade vi ju en ordentlig krisplan gjord på grund av att det här som inträffade...varje personalrum och varje klassrum innehåller en krismapp där det finns, ("när det här inträffar gör vi så här")” (IP 3). I krismappen finns också kontaktuppgifter till nyckelpersoner. En intervjuperson menar också på att skolan inte bara bör ha rutiner för PDV-situationer utan också andra situationer.

Rutiner och utbildningar kopplat till hot och våld, sådant som kanske sker mer i vardagen...en rutin, liksom att ha en idé om hur man ska tänka och då brukar vi säga att det inte får vara mer än max en halv A4 sida för då har man tänkt för mycket tycker jag. Vi måste lägga ner tid på det som faktiskt kan hända, (IP 9).

En annan påpekar också att rutiner borde finnas även för elever. ”Då tycker jag att det är liksom ännu viktigare där att de här rutinerna sitter och inte bara för oss i personalen utan jag tror att även eleverna behöver påminnas om det” (IP 6). Rutiner bör också övas. ”Vi har ju en krispärm, den tittar vi inte ett dugg på. Men att man kanske skulle haft den mera, har vi gjort allt?” (IP 8). Skolpersonal bör gå igenom rutinerna innan något händer. När något händer går det per automatik. ”Så där märker man ju att rutinerna blir svåra så att man måste laga efter läge så krisledningen fick ju inte den strukturen som den skulle ha haft” (IP 1). ”Att ha rutinerna på plats och att ha rutinerna så lättillgängliga och begripliga så att de inte är svåra att förstå, och att ha backups-rutiner. Det är lärdomar vi dragit” (IP 1).

En polis sammanfattar vikten av kännedom på följande vis: ”Spikar vi kommunikationen, vi känner till lokaler, vi känner till miljön, vi känner till förmågor, kan vi det så kommer vi att komma väldigt långt” (IP 5). Bara genom att ha en mental förberedelse och ”att ha tänkt igenom det här och gått igenom rutiner så har man kommit långt” (IP 9). Vidare förklarar polisen att ”om vi dessutom har då, på en skola, personal som har varit med om det tidigare och som vet hur de ska agera och som vet hur polisen kommer att agera, vad polisen gör i det här läget, har de den kännedomen dessutom, då har vi kommit väldigt långt om någonting skulle inträffa” (IP 5).

4.2.3. Boundary spanning

Det här undertemat beskriver hur *boundary spanning* kan komma till uttryck vid samverkan.

Planerade länkar

I händelse (A) har kommunens kontaktpolis utgjort en planerad länk både före, under och efter händelsen. Kontaktpolisen hade redan sedan innan en relation till skolpersonal och elever. Denne blev också mycket viktig i hanteringen av händelse (A). Med utgångspunkt i *boundary spanning* som teoretiskt begrepp kan kontaktpolisen i det är fallet anses vara en *boundary spanner*.

Direkt efter händelsen så sökte ju jag upp rektorn och rektorn var ju otroligt stressad...de flesta är inte alls vana vid att visats i sådana här situationer där det händer saker medan vi är det och har med andra ord en helt annan möjlighet att hantera den här så att mycket liksom blev ju faktiskt att rent initialt rådgiva rektorn, (IP 10).

Att ha en fysisk ledningsplats har också beskrivits som en framgångsfaktor. ”Vi försöker ju sträva efter att mötas fysiskt. För att slippa kommunikation via IT-utrustning, för där uppstår det ju missförstånd. En representant från kommunen, en från räddningstjänsten osv, det är egentligen det bästa. Men ibland går det inte” (IP 5). En lärdom som dragits från kommunens

håll är att alltid skicka ut en samverkansperson till ledningsplatsen. För att fylla funktionen ”samverkansperson” i under- och efterfasen av en händelse kan en boundary spanner komma att användas. ”En framgångsfaktor är att skicka ut en samverkansperson på plats. Vi har inga utsedda sådana, det kan vara socialjouren eller bara vem som helst” (IP 9).

Rektorn vid händelse (B) kan också beskrivas som en boundary spanner. Denne var inte fysiskt på plats men skötte mycket av kommunikationen mellan dennes medarbetare och andra aktörer.

Vi kommunicerade ju i vår teams-tråd...och där skrev också vår rektor, eftersom han hade kontakt med polisen, så kunde han skriva...vad som skedde och det var ganska skönt att man fick veta...att det inte var någon i byggnaden som var beväpnad och att de sökte igenom hela byggnaden uppifrån och ned. Det var ganska skönt att få den informationen för då kunde man ändå lugna eleverna, (IP 6).

Spontana länkar

Vid händelse (B) fanns det några boundary spanners som agerade spontana länkar under själva insatsen. Det var personer som befann sig utanför skolbyggnaden och kunde dela information.

”Jag står utanför skolan här vid avspärmingarna” och då blev det direkt lite så här, ”vi vet inte så mycket. Men eftersom du är där, kan du berätta hur det ser ut?”, och då fick vi lite information...det här har hänt och vi misstänker det här, (IP 9).

Vid händelse (A) var det initialt skolpersonalen som agerade boundary spanners, spontana länkar, under den pågående händelsen. Dessa bistod också insatsen när polisen kom till platsen. ”Det jag gör när polisen kommer är att jag ser till att de kommer in överallt på skolan, låser upp klassrum och sådant där så de kan gå runt och leta” (IP 3). Några ur personalen utförde också första hjälpen på den skadade eleven. ”Sen kom skolsköterskan och hjälpte till,

jag höll tryck på det där såret och skolsköterskan höll upp benen på honom. Sen kom ambulansen” (IP 8).

Vid händelse (B) fanns också en vaktmästare/IT-personal som hjälpte polisen när de kom till skolan. ”Det såg jag, vår IT-kille, hur polisen gick i väg med honom och tog fram kartor och grejer” (IP 6). Vaktmästaren kunde också kommunicera med övrig skolpersonal genom Teams. ”Han var med poliserna och fick veta information och sen skrev han, så ganska snabbt fick vi veta att (”poliserna tror inte att det här är ett skarpt läge men de vet inte så vi är borta från korridoren”) och att insatsstyrkan skulle komma och att vi skulle räkna med att vara kvar” (IP 2). Vaktmästaren i det här fallet kan sägas ha utövat boundary spanning och agerat spontan länk under pågående händelse/insats.

Teknik

Med utgångspunkt i den breda definitionen av boundary spanning kan också artefakter och tekniska stödsystem ”vara” boundary spanners. Även om Teams inte är skapat för att användas initialt i kris så användes Teams som den, för många, enda kommunikationskanalen under händelse (B). ”Vi hade kontakt med varandra, vi lärare, via vår teams-kanal. Sen var det några lärare som inte hade med sin dator där de var och det måste ha varit en mycket mer stressande situation för då visste man ju ingenting” (IP 2). Även kollegor som inte befann sig i byggnaden kunde kommunicera via Teams. ”Kommunikationen internt var genom lärarna. Jag kommunicerade ut till lärarna vad som pågår just nu. Vad händer utanför klassrummen där elever är inrymda” (IP 1). ”Vi kommunicerade i vår teams-tråd så det var där kommunikationen också fortsatte sedan. Det var en räddare i nöden” (IP 6).

Flera intervjupersoner lyfter dock att de saknar tjänstemobiltelefoner, något som många lärare idag inte har. ”Jag har aldrig telefon (privata mobiltelefon) med mig på lektionen. Jag lägger alltid min telefon på mitt skrivbord för jag tycker inte att jag behöver den, men där kände man

ju kanske att man kanske hade velat haft en telefon egentligen” (IP 7). ”Det har jag lärt mig att jag alltid ska ha med mig min mobil” (IP 6). Flera ur den skolpersonal som intervjuats påpekar också att det hade varit bra med någon form av larm-app eller liknande. För att kunna varna varandra. ”Men det har de ju också pratat om och det kommer ju förmodligen komma nu här att vi ska ha någon form av panik-knapp som gör att vi vet att någonting pågår” (IP 3). I en av kommunerna har lösningen redan testats och anses vara framgångsrik. ”Man hade en provperiod och man provade en larm-app som man utnyttjat och man tycker att det är positivt och nu ska gymnasiet upphandla en sådan lösning” (IP 9).

5. Diskussion

Syftet med studien var att, utifrån individers specifika upplevelser, beskriva hur samverkan mellan skolan och andra aktörer kan se ut före, under och efter hanteringen av händelser med dödligt våld i den svenska skolmiljön. Studien sökte svar på vilken roll som boundary spanning upplevdes spela, samt vilka de främsta utmaningarna och framgångsfaktorerna upplevdes vara för denna typ av samverkan. I det här kapitlet diskuteras resultatet utifrån det teoretiska ramverket och den valda metoden.

5.1. Resultatdiskussion

Med utgångspunkt i Brehmers (2013) definition av samverkan, skulle boundary spanning kunna vara ett sätt att fylla samverkan som funktion. Detta genom att utöva de generella aktiviteter som presenteras av Uhr (2023). Studiens resultat visade på att både planerade och spontana länkar förekommer före, under och efter händelser med dödligt skolvåld. Dessa uppfyller olika funktioner och utövar också olika generella aktiviteter. Ett exempel på en sådan planerad länk som identifierats är kommunens kontaktpolis. Genom regelbunden kommunikation med elever och skolpersonal bryggas avståndet mellan skolan och polisen

avsevärt. Det gör att elever får ett förtroende för polisen samtidigt som personalen får en kontakt att vända sig till för frågor som rör oro kopplat till kriminalitet i skolmiljön. Det har identifierats som en framgångsfaktor och stödjer Kalkmans (2020) påstående om att planerade länkar som verkar på samma position över en längre tid skapar förutsättningar för individer att etablera och bibehålla mellanmännsliga relationer över tid.

När händelse (A) väl inträffade spelade kontaktpolisen en viktig roll. Hen fungerade som rådgivare till rektorn och höll i ett informationsmöte efteråt. Utifrån ett redan uppbyggt förtroende kunde hen bidra till trygghet och lugn. Kontaktpolisen utövade således ett flertal generella aktiviteter. Till exempel att vid händelse (A) förstå situationen, kommunicera mellan skolpersonalen och polisen samt hjälpa till med att planera för framtida inriktning. Även rektorerna i de båda händelserna var planerade länkar, detta genom utövandet av flera generella aktiviteter. Exempelvis hade rektorerna ett ansvar i att inhämta information, förstå situationen, kommunicera mellan olika aktörer, ta fram en inriktning och åstadkomma samordning. Kommunens kontaktpoliser, rektorer och annan skolpersonal kan enligt Lindholst & Torjesens (2024) perspektiv för struktur och individuellt handlande anses överbrygga gapen mellan olika aktörer och därmed utöva boundary spanning.

Utöver de planerade länkarna visade sig också spontana länkar spela en viktig roll, exempelvis vid händelse (B). Personal från andra skolor och ungdomspolis befann sig utanför den inrymda byggnaden och kunde därför ge information till kommunen. De spontana länkarna utövade således den generella aktiviteten kommunikation. Detta var avgörande för att kommunen, som driver den berörda skolan, skulle kunna bygga en lägesuppfattning och vidta nödvändiga åtgärder. Detta var viktigt inte minst när kommunikationen med polisen brast. Andra exempel på spontana länkar vid både händelse (A) och (B) var skolpersonal som bistod insatsen genom att hjälpa polisen med nycklar och kartor samt utföra första hjälpen på skadade innan ambulansen kom.

Resultaten från studien indikerar att bristande planer och rutiner i den svenska skolan skapar hinder för samverkan. Detta stödjer emellertid Browns (2018) argument om att en välutformad krisplan, som tydligt definierar roller, ansvar och viktiga beslutspunkter kan vara avgörande för hur väl skolan klarar av att hantera eventuella krissituationer. Bowman Sizemores (2021) påstående om att kulturskillnader försvårar samverkan bekräftas också av den här studien. Framför allt när det gäller kulturskillnader mellan kommunala verksamheter och Polismyndigheten. Att kulturskillnader och brist på förståelse för varandras expertisområden utgör hinder för samverkan stärker också Razi & Dechillos (2008) förslag om att krisplaner även bör vara stadsomfattande och involvera exempelvis andra skolor, kommunen och polisen. Vad den här studien dock visade på är att det inte alltid är krisplanen (det fysiska dokumentet) i sig som är avgörande, utan snarare rutinerna (faktiskt kännedom och beteenden) kring den. Det är inte alltid som alla känner till att det finns en krisplan, vart den finns och vad den innehåller. På samma sätt är det inte alla som känner till viktiga nyckelpersoner. Till exempel uppger en av intervjupersonerna att det endast är vissa ur skolpersonalen på hens skola som känner till vem skolans kontaktpolis faktiskt är. Det visar på att det är viktigt att krisplaner och planerade länkar inte bara finns utan att (all) personal på skolan också känner till dessa. Vid inrymningen under händelse (B) och i hanteringen av händelse (A) uppstod det också förvirring och en irritation kring hur polisen uppträdde när de kom till platsen. Personal och elever, som inte är vana att se beväpnade poliser, kände bland annat ett obehag när insatsstyrkan klev in i de instängda klassrummen. Att känna till vem som gör vad och att känna till andra aktörers förmågor och agerande i krissituationer har identifierats som framgångsfaktorer.

Studien har också visat på att bristande kommunikation upplevs hämma samverkan på flera sätt. Kommunikation har därför identifierats som en stor utmaning. Det kan till exempel vara otydligt vem som ska ta kontakt med vem, när, var och hur. Detta bekräftar slutsatserna från

insatschefen Thomas Gorners erfarenheter från skolattacken i Trollhättan 2015 (Erlandsson, 2017). Intervjupersonerna har framhävt att en fysisk ledningsplats kan lösa delar av kommunikationsproblemet och minska risken för missförstånd. Resultatet indikerar att interorganisatorisk kommunikation är avgörande för att aktörerna ska kunna lösa sina uppgifter. Detta påstående förstärks genom Kapucu (2006), vars argument är att brist på samordning och interorganisatorisk kommunikation utgör hinder för effektivt beslutsfattande. En fysisk ledningsplats, med fysiska representanter från samverkande aktörer, har därför identifierats som en annan framgångsfaktor.

Studien resulterade också i en del nya fynd som inte återfinns i tidigare forskning. Flera intervjupersoner upplevde bland annat samverkan med socialtjänsten som svår. Det berodde dels på att en avsaknad av systematik i den egna organisationen (skolan) gjorde att skolpersonal frångick den lagstadgade skyldigheten att vid oro göra orosanmälningar till socialtjänsten. Intervjupersonerna menade på att en avsaknad av systematik leder till hög osäkerhet vilket skulle kunna hanteras genom att ha en struktur för vem (exempelvis rektor) som gör orosanmälan och på vilka grunder. Detta bekräftar Lindholst & Torjesens (2024) idé om att strategisk boundary spanning gör organisationen mer flexibel och anpassad till att kunna hantera osäkerheter.

Flera intervjupersoner uttryckte också att sekretess av olika slag utgör hinder för samverkan. Förundersökningssekretess gör att kommunen inte kan ta del av sådant som kan komma att ha en påverkan på kommunens verksamheter. Det gör att krishantering inte alltid kan fullföljas. På samma sätt kan förundersökningssekretess göra att skolpersonal får det svårt att uppmärksamma och sätta in resurser för elever som står åtalade för eller är misstänka för brott. Detta eftersom skolan inte får ta del av informationen. Att kunna frångå sekretessen hade underlättat kommunikation och hade enligt Lindholst & Torjesens (2024) objektivitetsperspektiv kunnat vara att betrakta som boundary spanning.

5.2. Praktiska implikationer

De flesta lärare och rektorer som deltog i studien uppgav att de inte sedan tidigare hade någon utbildning i eller kunskap om krishantering innan händelserna (A) och (B) inträffade. Detta var påtagligt framför allt vid händelse (B), där flera intervjupersoner uppgav att de hade gjort flera ”fel” vid inrymningen. Till exempel var det lärare som inte hade dragit ned gardiner och släckt lampor samt lärare som lät elever spela musik inne i klassrummen. Flera av intervjupersonerna uppgav dock att de efter händelserna hade fått eller skulle få utbildning och övning i att hantera dödligt skolvåld, främst PDV. Flera av de som hade genomgått utbildning efter händelserna uppgav att de nu kände sig mycket tryggare och säkrare i hur de ska agera om något liknande händer igen. Efter händelse (A) hade skolan också tagit tag i att utforma en krisplan. Tanken framåt är att all skolpersonal i den berörda kommunen ska utbildas och övas genom skrivbordsövningar. Detta för att skapa en mental förberedelse om en liknande händelse skulle inträffa igen. Kunskap om krishantering skapar också förutsättningar för att spontana länkar ska kunna uppstå. En slutsats är därför att den svenska skolan bör ha 1, en välutformad, men enkel, krisplan och rutiner (involverar bland annat tydliga roller, kontaktuppgifter och viktiga nyckelpersoner), 2, personal som känner till krisplanen och rutinerna samt 3, personal som är både utbildad och övad i hur de ska agera om en händelse med dödligt skolvåld (eller annan krissituation) skulle inträffa.

5.3. Slutsats

Mycket av den samverkan som sker i det förebyggande och förberedande arbetet med dödligt skolvåld sker mellan skolan, vårdnadshavare, polisen och socialtjänsten. Vid oro för att en elev mår dåligt, och- eller kan komma att utöva våld, ska resurser sättas in för att hjälpa den berörda eleven. I samverkan med kommunen får skolan också hjälp med att mentalt förbereda sig på att kunna hantera en händelse om den väl inträffar.

Sekretessbestämmelser mellan diverse myndigheter samt en avsaknad av systematik, krisplaner och rutiner i skolan upplevs skapa utmaningar för skolan att kunna samverka med andra aktörer både före, under och efter händelser med dödligt skolvåld. Även bristande kommunikation och kulturskillnader mellan olika aktörer upplevs kunna utgöra hinder för samverkan. Vad som upplevs kunna gynna samverkan är i stället långvariga mellanmänniska relationer och god person- och förmågekännedom. Bra krisplaner, kända rutiner och en fysisk ledningsplats med planerade och spontana länkar bedöms också vara framgångsfaktorer för samverkan om en händelse skulle inträffa.

Till sist har studien visat på att boundary spanning spelar en viktig roll i den här typen av samverkan. Bland annat har olika typer av samverkanspoliser och säkerhetsansvariga vid kommunerna visat sig vara betydelsefulla. Genom att bygga relationer, överbrygga förtroenden, kommunicera och utbildas, skapas förutsättningar för både planerade och spontana länkar att uppstå, vilka kan komma att vara betydelsefulla såväl före som under och efter händelser med dödligt våld i den svenska skolmiljön.

5.4. Metodologisk diskussion

Till studiens genomförande valdes kvalitativ metod och data samlades in med hjälp av intervjuer. En fördel med kvalitativ metod rent generellt är att fenomenet kan studeras på djupet (Alvinus, Borglund & Larsson, 2023). Genom individuella intervjuer kan forskaren ta del av enskilda personers tankar, känslor och upplevelser och med följdfrågor få en fördjupad förståelse för dessa. Studien har undersökt intervjupersonernas upplevelser av samverkan vid händelser med dödligt skolvåld. Resultaten visar därmed endast intervjupersonernas *upplevelser* av samverkan och inte hur samverkan *faktiskt* ser ut. Studiens syfte uppnås därför endast utifrån det perspektivet. En nackdel med kvalitativ metod är att det är svårt eller helt

omöjligt att generalisera resultaten på en större population (Jacobsen, 2017). Även om resultaten kan vara överförbara i viss mån är det svårt att dra någon faktiskt slutsats.

Andra faktorer som kan påverka en kvalitativ forskningsprocess är forskaren själv. Det kan till exempel handla om att forskarens egna värderingar eller uppfattningar har en påverkan på det resultat som presenteras (Bryman, 2018). I urvalet fanns det personer med en personlig relation till intervjuaren. Det gjordes en noggrann avvägning kring dessa personers medverkan men då personerna ansågs som högst relevanta för studiens syfte valdes dessa ut till att delta ändå. Genom att visa på systematik och transparens i forskningsprocessen uppnås dock så kallad trovärdighet (Jacobsen, 2017). Ett sätt att begränsa eventuell subjektiv påverkan var därför genom användningen av semistrukturerade intervjuguider och systematisk analysmetod. Genom att i resultatet ha använt sig av empirinära hänvisningar, så som citat, har eventuell subjektiv påverkan också begränsats.

Datamaterialet analyserades med tematisk analys. En styrka med analysmetoden är att den är flexibel och kan användas såväl teoristyrd som empiristyrd (Alvinus, Borglund & Larsson, 2023). En annan fördel är också att metoden är enkel att lära sig och därmed lätt att använda. Att metoden är empirinära är också en fördel då det är lätt att hålla sig till det som är aktuellt och relevant. En nackdel med kvalitativ metod är dock att det lätt blir väldigt mycket data, något som Holton & Walsh (2016) kallar för dataöverflöd. Detta blev påtagligt när datamaterialet skulle bearbetas. Det var mycket data att gå igenom vilket gjorde det till en utmaning att genomföra en grundlig analys. Alvinus, Borglund & Larsson (2023) anser dock att tematisk analys, i jämförelse med andra kvalitativa metoder, inte har några specifika nackdelar.

5.5. Vidare forskning

Forskningsområdet dödligt skolvåld är relativt nytt i Sverige och väcker både känslor och engagemang. För den som vill studera vidare på området finns många möjligheter. Befintlig forskning på området fokuserar främst på amerikanska exempel där syftet är att identifiera riskfaktorer hos gärningspersoner. Det behövs därför mer forskning som fokuserar på att identifiera potentiella samverkansaktörer i arbetet med att hantera dödligt skolvåld.

Fördelaktigt är också om det tillkommer mer forskning på området som uppmärksammar skandinaviska exempel. Studiens resultat visar också på ett behov av mer forskning kring hur yttre faktorer, så som organisationsstrukturer och lagbestämmelser, påverkar samverkan.

Litteraturförteckning

- Ahrne, G., & Papakostas, A. (2014). *Organisationer, samhälle och globalisering: tröghetens mekanismer och förnyelsens förutsättningar*. Studentlitteratur AB.
- Allen, T., & Cohen, S. (1969). Information flow in R&D Labs. *Administrative Science Quarterly*, 14(1), ss. 12-19, <https://doi.org/10.2307/2391357>.
- Alvinus, A., Borglund, A., & Larsson, G. (2023). *Tematisk analys - din handbok till fascinerande vetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Alvinus, A., Hede, S., & Helenius, J. (2022). *Ledarskapets kontext - en lärobok för militärer och krishanteringsaktörer*. Studentlitteratur AB.
- Bowman Sizmore, B. (2021). School Leader - School Resource Officer Collaboration to Prevent School Violence. *Doktorsavhandling*. Keiser University.
- BRÅ. (2023). *Barn och unga i kriminella nätverk - en studie av inträde, brott, villkor och utträde*. Brottsförebyggande rådet.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), ss. 77-101, <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>.
- Brehmer, B. (2013). *Insatsledning*. Försvarshögskolan.
- Brown, C. (2018). The Role of Leadership in Surviving a School Shooting. *Journal of Cases in Educational Leadership*, 21(2), ss. 3-14, DOI: 10.1177/1555458917735357.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB.
- Crepeau-Hobson, F., Sievering, K., Armstrong, C., & Stonis, J. (2012). A Coordinated Mental Health Crisis Response: Lessons Learned From Three Colorado School Shootings. *Journal of School Violence*, 11:3, ss. 207-225, <https://doi.org/10.1080/15388220.2012.682002>.
- David, M., & Sutton, C. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Studentlitteratur AB.
- Eriksson, K., & Danielsson, E. (2022). Framing volunteers identifying and integrating volunteers in crisis response operations. *International Journal of Disasters Risk Reduction*, 74, ss. 1-9, <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2022.102912>.
- Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. i G. Ahrne, & P. Svensson, *Handbok i kvalitativa metoder* (ss. 34-54). Liber AB.
- Erlandsson, Å. (2017). *Det som aldrig fick ske - skolattentatet i Trollhättan*. Mondial.
- Erlandsson, Å., & Reid Meloy, J. (2018). Case Report, Psychiatry & Behavioral Science. *Journal of Forensic Sciences*, 63(6), ss. 1917-1927, doi: 10.1111/1556-4029.13800.
- Erlandsson, Å., & Reid Meloy, J. (2018). School Attack in Trollhättan. *Journal of forensic sciences*, ss. 1917-1927, doi: 10.1111/1556-4029.13800.

- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (5:6 uppl.). Stockholm: Wolters Kluwer Sverige AB.
- Fein, A., Carlisle, C., & Isaacson, N. (2008). School Shootings and Counselor Leadership: Four lessons from the Field. *Professional School Counseling, 11*(4), ss. 246-252, <https://www.jstor.org/stable/42732830>.
- Gram, J. (2024). Trust and objects: Trust building capacities of objects in interorganizational collaboration. *Scandinavian Journal of Public Administration, 28*(1), ss. 11-24, <https://doi.org/10.58235/sjp a.2023.11233>.
- Hafez, M., & Mullins, C. (2015). The Radicalization Puzzle: A Theoretical Synthesis of Empirical Approaches to Homegrown Extremism. *Studies in Conflict & Terrorism, 38*(11), ss. 958-975, <https://doi.org/10.1080/1057610X.2015.1051375>.
- Hillstrom, L. (2019). *School Shootings and the Never Again Movement*. United Kingdom: Bloomsbury Publishing.
- Holton, J., & Walsh, I. (2016). *Classic grounded theory: Applications with qualitative and quantitative data*. Los Angeles: Sage.
- Jacobsen, D. (2017). *Hur genomför man undersökningar?* Lund: Studentlitteratur AB.
- Johansson, R., Danielsson, E., Kvarnlöf, L., Eriksson, K., & Karlsson, R. (2018). At the external boundary of a disaster response operation: The dynamics of volunteer inclusion. *Journal of Contingencies and Crisis Management, 26*, ss. 519-529, <https://doi.org/10.1111/1468-5973.12228>.
- Kalkman, J. P. (2020). Boundary spanners in crisis management. *Emerald Insight*, ss. 233-244, DOI 10.1108/IJES-08-2019-0042.
- Kapucu, N. (2006). Interagency Communication Networks During Emergencies: Boundary Spanners in Multiagency Coordination. *Sage Publications, 36*, ss. 207-222, <https://doi.org/10.1177/0275074005280605>.
- Kiland, C., Karlsen, T.-I., & Kvåle, G. (2024). Organisational conditions for boundary spanning in public health. *Scandiavian Journal of Public Administration, 28*(1), ss. 43-59, <https://doi.org/10.58235/sjp a.2023.12541>.
- Klausen, K. (2024). Crisis Management as Strategic Coping. *Scandinavian Journal of Public Administration, 28*(1), ss. 25-42, <https://doi.org/10.58235/sjp a.2023.12580>.
- Lindholst, A., & Torjesen, D. (2024). Special Issue Introduction: Boundary Spanning in the Age of Collaborative Governance – Insights From Nordic Local Governments. *Scandinavian Journal of Public Administration, 28*(1), ss. 1-10, <https://doi.org/10.58235/sjpa .2024.22522>.
- March, J., & Simon, H. (1958). *Organizations*. New York: Wiley.
- McCain Institute. (2021). The Threat Landscape: Incel and Misogynist Violent Extremism. *Read-Ahead Materials for the US Prevention Practitioners Network*.

- Mintzberg, H. (1979). *The Structuring of Organizations: A Synthesis of the Research*. New Jersey.
- Mintzberg, H. (1989). *The structuring of organizations*. Macmillan Education UK.
- MSB. (2018). *Vägledning - samverkan vid pågående dödligt våld i publik miljö*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap .
- MSB. (2023). *Våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan - En vägledning för skollledning, skolpersonal och säkerhetsansvariga*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).
- Nicolini, D., Mengis, J., & Swan, J. (2012). Understanding the role of objects in cross-disciplinary collaboration. *Organization Science*, 23(3), ss. 612-629, <http://dx.doi.org/10.1287/orsc.1110.0664>.
- Osher, D., Vanacker, R., Morrison, G., Gable, R., Dwyer, K., & Mary, Q. (2008). Warning Signs of Problems in Schools. *Journal of School Violence*, 3:2(3), ss. 13-37, https://doi.org/10.1300/J202v03n02_03.
- Pels, T., & de Ruyter, D. (2012). The Influence of Education and Socialization on Radicalization: An Exploration of Theoretical Presumptions and Empirical Research. *Child and youth care forum*, 41, ss. 311-325, DOI 10.1007/s10566-011-9155-5.
- Persson, M., Alvinus, A., & Linehagen, F. (2022). *Skolans världs möter samhällskriser*. Studentlitteratur AB.
- Qu, S., & Dumay, J. (2011). The qualitative research. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 8(3), ss. 238-264, DOI: 10.1108/11766091111162070.
- Razi, A., & Dechillo, N. (2008). High Schools Respond to Crisis - Lessons Learned. *Journal of School Violence*, 4:2, ss. 115-131. https://doi.org/10.1300/J202v04n02_07.
- Stadtler, L., & Van Wassenhove, L. (2016). Coopetition as a paradox: Integrative approaches in a multi-company, cross-sector partnership. *Organization Studies*, 37(5), ss. 655-685, <https://doi.org/10.1177/0170840615622066>.
- Sveriges Lärare. (2023). *"Döden för svenska skolan" - En rapport om lärares syn på nedskärningarna och deras konsekvenser*. Sveriges Lärare.
- Tang, R., Qiu, X., & Zhang, M. (2018). Spanning the Boundary of Organizations: A Systematic Review of the Inter-Organizational Boundary-Spanning Literature. *Trust Building and Boundary Spanning in Cross-Border Management*, ss. 181-217, DOI: 10.4324/9781315229355-10.
- Thodelius, C., & Sanden, H.-O. (2019). Lethal school violence in Scandinavia. *Journal of Risk Research*, 22(6), ss. 629-700, <https://doi.org/10.1080/13669877.2017.1378253>.
- Thompson, J. (1967). *Organizations in Action*. New York: McGraw-Hill.
- Tushman, M. (1977). Special Boundary Roles in the Innovation Process. *Administrative Science Quarterly*, 22(4), ss. 587-605, DOI:10.2307/2392402.
- Uhr, C. (2023). Centrala koncept - En grund för aktörsgemensamt arbete inom området samverkan och ledning. *Konceptuell grund*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.

- Van Meerkerk, I., & Edelenbos, J. (2018). *Boundary Spanners in Public Management and Governance: An Interdisciplinary Assessment*. Edward Elgar Publishing.
- Wang, J., & Hutchins, H. (2010). Crisis Management in Higher Education: What Have We Learned From Virginia Tech. *Advances in Developing Human Resources*, 12(5), ss. 552-572, <http://dx.doi.org/10.1177/1523422310394433>.
- Washington Post. (2024). *More than 360,000 students have experienced gun violence at school since Columbine*. Hämtat från Washington Post: https://www.washingtonpost.com/education/interactive/school-shootings-database/?itid=sf_/school-shootings_subnav
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningsed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Williams, P. (2012). *Collaboration in Public Policy and Practice: Perspectives on Boundary Spanners*. Bristol, UK: Policy Press.
- Williams, P. (2013). We are all Boundary Spanners now? *International Journal of Public Sector Management*, 26(1), ss. 17-32, <https://doi.org/10.1108/09513551311293417>.

Bilagor

Bilaga 1.

Intervjuguide, skolpersonal

Manus:

Inledning

Hej (namn)! För det första vill jag tacka dig för att du har valt att medverka i min studie. Mitt namn är Ida Röjerås och läser masterprogrammet i ledarskap och ledning – för försvar, krishantering och säkerhet vid Försvarshögskolan. Jag har sedan tidigare en kandidatexamen i statsvetenskap men har, inom ramen för mina masterstudier, valt att rikta in mig på försvar och säkerhetsområdet. Just nu håller jag på med den här studien som ligger till grund för min masteruppsats.

Syfte

Syftet med den här studien är att beskriva hur den interorganisatoriska samverkan ser ut mellan skolan och andra aktörer före, under och efter hanteringen av dödligt våld-händelser i den svenska skolan. Studien söker svar på vilka de främsta utmaningarna och framgångsfaktorerna är för denna typ av samverkan. Studiens resultat är tänkt att kunna bidra till en ökad förståelse för vilka krav som ställs på samverkan när det kommer till att förebygga och hantera händelser av dödligt våld i skolmiljön.

Vårt samtal kommer att spelas in. Är det okej med dig?

(Sätter på inspelningen här)

Jag är intresserad av att ta del av alla slags erfarenheter och lärdomar. Det betyder alltså att det inte finns några rätt eller fel svar på frågorna. Intervjun kommer att ta ca 45 minuter, högst en timme. Allt som sägs i intervjun kommer att hanteras konfidentiellt och kommer enbart att vara tillgänglig för mig och mina handledare på Försvarshögskolan. Din medverkan är frivillig och du kan när som helst återkalla ditt deltagande. Dina svar kommer att sparas i oidentifierad form och resultaten kommer att redovisas anonymt. Det kommer alltså inte att framgå vilka enskilda personer som har sagt vad. Intervjувaren kommer att behandlas av mig och ansvarig för dina personuppgifter är Försvarshögskolan. *(Här ger jag informanten samtyckesformuläret)*

Introduktion

Då inleder vi. Är vi redo att sätta i gång?

Personliga bakgrundsfrågor

- Kön
- Ålder
- Befattning
- Utbildningsbakgrund
- Hur många år har du arbetat inom skolan/med skolfrågor?

Inledande frågor om kriser i skolan

1. Har du någon utbildning i att hantera kriser i din yrkesroll?
 - a) Om ja, vilken typ av utbildning har du fått? (t. ex webbutbildning, högskoleutbildning, etc)
 - b) Har du utbildats på din nuvarande arbetsplats, tidigare arbetsplats eller utanför arbetsplatsen?
 - c) Har du utbildats kontinuerligt/regelbundet?
 - d) Om du har fått utbildning på din arbetsplats, vem är det som har utbildat? (Privat företag, arbetsgivaren etc)

2. Har du deltagit i övningar kopplat till krishantering i din yrkesroll?
 - a) Om ja, vilken typ av övning har du varit med och genomfört? (t. ex skrivbordsövning, scenarioövning, fältövning etc)
 - b) Har du övats på din nuvarande arbetsplats, tidigare arbetsplats eller utanför arbetsplatsen?
 - c) Har du övats kontinuerligt/regelbundet?
 - d) Om du har övats på din arbetsplats, vem höll i övningen? (t. ex privat företag, arbetsgivaren etc)

3. Har du någon kunskap eller kompetens om krishantering som du har fått utanför din nuvarande yrkesroll?
 - a) Om ja, vad för typ av kunskap eller kompetens är det?
 - b) Hur har du genererat den kunskapen/kompetensen? (t. ex tidigare yrkesroll, militär bakgrund, eget intresse, medlem i frivillig försvarsorganisation etc)

4. Har du några erfarenheter av krissituationer i skolmiljön?
 - a) Om ja, vilken typ av krissituation handlade det om? (t. ex rån, våld, larm etc)
 - b) Berätta kortfattat om vad som hände?
 - c) Hade du blivit utbildad och- eller övad innan den eventuellt inträffade händelsen?

Frågor om samverkan i det förebyggande arbetet med dödligt våld i skolan

5. Arbetar ni med att förebygga dödligt skolvåld på din arbetsplats?
 - a) Om ja, på vilket sätt? (t. ex workshops, seminarium, utbildningar etc)
 - b) Tycker du att det förebyggande arbetet ni gör är tillräckligt?
 - c) Skulle ni behöva arbeta ännu mer med att förebygga krissituationer i skolan? I så fall, hur?
 - d) Om nej, är det något du tycker att ni behöver göra? I så fall hur?

6. Samverkar ni med andra aktörer i det förebyggande arbetet med dödligt skolvåld?
 - a) Om ja, vilka andra aktörer samverkar ni med? (t. ex polis, socialtjänst, föräldrar etc)
 - b) Hur går samverkan till? (t. ex gemensamma övningar, seminarium etc)
 - c) Finns det någon kontaktperson/-er hos dessa aktörer som du/ni ska ta kontakt med när det gäller det förebyggande arbetet?
 - d) Är det en person/-er som du/ni vet vem/vilka det är? (T. ex kan du namnge personen/personerna, har du/ni regelbunden kontakt med denne/dessa etc)
 - e) Vet du när du/ni ska/kan ta kontakt med den här personen/personerna?

- f) Vet du hur du/ni ska interagera med den här personen/personerna?
7. Vilken roll har du personligen i det förebyggande arbetet med dödligt skolvåld? (t. ex i din specifika yrkesroll etc)
- a) Finns det några tydliga varningssignaler som är viktiga att uppmärksamma? (t. ex attityder och beteenden hos elever, innehåll i sociala medier etc)
 - b) Vet du hur du ska göra/vem du ska ta kontakt med om du upptäcker varningssignaler hos t. ex en elev?
8. Har du själv varit med om att upptäcka varningssignaler hos t. ex en elev?
- a) Om ja, hur agerade du då?
 - b) Vem/vilka tog du kontakt med?
 - c) Kände du att din oro togs på allvar?
 - d) Vidtogs det några åtgärder? I så fall, vilka?

Frågor om samverkan under pågående dödligt våld/annan kris i skolan

*Du fick tidigare frågan om du har behövt hantera en krissituation i skolmiljön. Om du svarat **ja** på den frågan fortsätter nedan frågor angående den eventuellt inträffade händelsen.*

9. Vilka aktörer var inblandade i hanteringen av händelsen? (t. ex polis, räddningstjänst etc)
- a) Var det aktörer som ni sedan tidigare hade en samverkan med?
 - b) Om ja, vilken typ av samverkan hade skolan och aktören/aktörerna innan händelsen inträffade?
10. Upplevde du att det uppstod några problem/utmaningar med er samverkan? (t. ex samarbete, kommunikation, informationsdelning, samband, personliga relationer etc)
- a) Om ja, vilka problem/utmaningar då?
 - b) Vad tror du att dessa problem/utmaningar berodde på?
 - c) Hur löste du/ni de problem och utmaningar som uppstod?
 - d) Hur skulle du/ni ha löst problemen och utmaningarna om ni hade fått göra om allt igen?
11. Vad behövde du personligen göra för att hantera händelsen?
- a) Vilka krav ställdes på dig utifrån din yrkesroll?
 - b) Vilka beslut behövde du fatta?
 - c) Upplevde du att det var tydligt i den specifika situationen vad dina uppgifter var och vilka mandat du hade?
12. Fanns det några tydliga organisatoriska länkar mellan din organisation och samverkande aktörer? (t. ex skolpersonal som bistod polis eller ambulans i deras arbete)
- a) Om ja, vilka då? (t. ex rektor, lärare, vaktmästare etc)
 - b) På vilket sätt länkade denna person/personerna ihop insatsens olika delar?
 - c) Upplevde du att dessa länkar främjade insatsen, i så fall, på vilket sätt?
 - d) Upplevde du att dessa länkar hämmade insatsen, i så fall, på vilket sätt?

13. Uppstod det några oväntade aktörer/kompetenser? (t. ex spontant frivilliga, personer som av ren slump befann sig på platsen, skolpersonal som besatt en oväntad kompetens etc)
- a) Om ja, vilka då?
 - b) På vilket sätt bistod dessa insatsen?
 - c) Upplevde du att dessa främjade insatsen, i så fall, på vilket sätt?
 - d) Upplevde du att dessa hämmade insatsen, i så fall, på vilket sätt?
14. Finns det något mer kopplat till den här händelsen som du känner att du inte har fått prata om? I så fall, vad?

Frågor om samverkan efter en händelse med dödligt skolvåld

15. Vilka aktörer samverkade ni med efter händelsen? (t. ex polis, kommunen, Svenska kyrkan etc)
- a) Upplever du att ni på skolan har fått det stöd som ni behöver för att bearbeta händelsen? (t. ex från polis, kommunen, Svenska kyrkan etc)
 - b) Upplever du att ni på skolan har kunnat ge det stöd till andra som behövs för att bearbeta händelsen? (t. ex till elever, föräldrar, personal etc)
16. Hade ni någon debriefing efter händelsen?
- a) Om nej, är det någonting som du saknade, i så fall, varför?
 - b) Om ja, hur gick den debriefingen till?
 - c) Var det vid fler tillfällen eller bara vid ett tillfälle?
 - d) Tyckte du att det var bra, i så fall, varför?
 - e) Vad fick du själv ut av det?
17. Uppstod det några specifika utmaningar i hanteringen efter händelsen?
- a) Om ja, vilka utmaningar uppstod?
 - b) Vad tror du att dessa utmaningar berodde på?
 - c) Hur hanterade ni dessa utmaningar?
18. Vad är dina främsta lärdomar från händelsen?
- a) Hur har du förvaltat dessa lärdomar? (t. ex genom utbildning, övning etc)
 - b) Om du hade fått uppleva samma händelse igen, vad hade du gjort annorlunda?

19. Vad är du mest nöjd över med din egen insats? Varför då?

20. Vad är du mest nöjd över med insatsen som helhet?

Avslutande frågor

21. Har du några tankar kring organisatoriska förutsättningar att hantera allvarliga kriser, främst dödligt våld, i skolmiljön (t. ex resurser, regelverk, utbildning och övning etc)?

22. Saknar du något perspektiv på det som diskuterats?
23. Finns det något du vill förtydliga, lägga till eller ta bort av det som vi har diskuterat?
24. Har du några övriga funderingar?
25. Är det okej att jag hör av mig om det dyker upp någon fundering i efterhand?

Manus:

Då är vi klara! Nu kommer jag att genomföra resterande intervjuer och därefter kommer jag att börja behandla resultaten. Om uppsatsen blir godkänd när den ska är den färdig för publicering någon gång under juni månad 2024. Om intresse finns återkopplar jag gärna mitt resultat och skickar uppsatsen när den är färdig.

Jättetack för din medverkan!

Bilaga 2.

Intervjuguide, Polismyndigheten

Manus: *Samma som föregående intervjuguide*

Personliga bakgrundsfrågor

- Kön
- Ålder
- Befattning
- Bakgrund
- Hur många år har du jobbat med PDV-frågor?

Frågor om samverkan i det förebyggande arbetet med dödligt våld i skolan

1. Hur arbetar du och din organisation med att förebygga dödligt våld i skolmiljön?
 - a) Hur länge har du arbetat med detta?
2. Samverkar ni med andra aktörer i det förebyggande arbetet med dödligt skolvåld?
 - g) Om ja, vilka andra aktörer samverkar ni med? (t. ex skolan, socialtjänst etc)
 - h) Hur går samverkan till? (t. ex gemensamma övningar, utbildningar etc)
 - i) Finns det utsedda kontaktpersoner hos samverkande aktörer som ni tar kontakt med när det gäller specifikt de här frågorna?
 - j) Är det en person/-er som du/ni vet vem/vilka det är? (t. ex kan du namnge personen/personerna, har du/ni regelbunden kontakt med denne/dessa etc)
 - k) Vet du när du/ni ska/kan ta kontakt med den här personen/personerna?
 - l) Vet du hur du/ni ska interagera med den här personen/personerna? (t. ex möten, telefon, mejl etc)
3. Hur upplever du att samverkan mellan din organisation och samverkande aktörer fungerar?
 - a) Om den fungerar bra, vad är det som fungerar bra?
 - b) Om den fungerar dåligt, vad är det som fungerar dåligt?
 - c) Anser du att det finns några betydande brister vid er samverkan? I så fall, vilka då?
 - d) Hur anser du att ni borde arbeta för att utveckla samverkan och förbättra den?
4. Vilken roll har du personligen i det förebyggande arbetet med dödligt skolvåld? (t. ex i din specifika yrkesroll etc)
 - c) Vad är dina specifika arbetsuppgifter?
 - d) Vilka ledningsrelaterade krav ställs på dig utifrån ett samverkansperspektiv?

Frågor om samverkan under pågående dödligt våld/annan kris i skolan

5. Har du erfarenhet av att hantera en skarp händelse av dödligt våld i skolmiljön? (kan likställas med övning i det här sammanhanget)
 - a) Om ja, vad var det för händelse?
 - b) Berätta kort om vad det var som hände?

6. Vilka aktörer var inblandade i hanteringen av händelsen? (t. ex räddningstjänst, skolan etc)
Var det aktörer ni hade samverkat med innan händelsen? I så fall, på vilket sätt?
7. Upplevde du att det uppstod några problem/utmaningar med er samverkan? (t. ex samarbete, kommunikation, informationsdelning, samband, personliga relationer etc)
- e) Om ja, vilka problem/utmaningar då?
 - f) Vad tror du att dessa problem/utmaningar berodde på?
 - g) Hur löste du/ni de problem och utmaningar som uppstod?
 - h) Hur skulle du/ni ha löst problemen och utmaningarna om ni hade fått göra om allt igen?
8. Vad behövde du personligen göra för att hantera händelsen?
- d) Vilka krav ställdes på dig utifrån din yrkesroll?
 - e) Vilka beslut behövde du fatta?
 - f) Upplevde du att det var tydligt i den specifika situationen vad dina uppgifter var och vilka mandat du hade?
9. Fanns det några tydliga organisatoriska länkar mellan din organisation och samverkande aktörer? (t. ex skolpersonal som bistod polis eller ambulans i deras arbete, polis som bistod skolpersonal etc)
- e) Om ja, vilka då? (t. ex dialogpolis, rektor, lärare, vaktmästare etc)
 - f) På vilket sätt länkade denna person/personerna ihop insatsens olika delar?
 - g) Upplevde du att dessa länkar främjade insatsen, i så fall, på vilket sätt?
 - h) Upplevde du att dessa länkar hämmade insatsen, i så fall, på vilket sätt?
10. Uppstod det några oväntade aktörer/kompetenser? (t. ex spontant frivilliga, personer som av ren slump befann sig på platsen, skol/polispersonal som besatt en oväntad kompetens etc)
- e) Om ja, vilka då?
 - f) På vilket sätt bistod dessa insatsen?
 - g) Upplevde du att dessa främjade insatsen, i så fall, på vilket sätt?
 - h) Upplevde du att dessa hämmade insatsen, i så fall, på vilket sätt?
11. Finns det något mer kopplat till den här händelsen som du känner att du inte har fått prata om? I så fall, vad?

Frågor om samverkan efter en händelse med dödligt skolvåld

12. Vilka aktörer samverkade ni med efter händelsen? (t. ex skolan, kommunen etc)
- c) Hur såg den samverkan ut?
 - d) Fungerade samverkan bra efter händelsen? I så fall, på vilket sätt var den bra?
 - e) Fungerade samverkan dåligt efter händelsen? I så fall, på vilket sätt var den dålig?
13. Hade ni någon debriefing efter händelsen?
- f) Om nej, är det någonting som du saknade, i så fall, varför?

- g) Om ja, hur gick den debriefingen till?
- h) Var det vid fler tillfällen eller bara vid ett tillfälle?
- i) Tyckte du att det var bra med debriefing, i så fall, varför?
- j) Vad fick du själv ut av det?

14. Uppstod det några specifika utmaningar i hanteringen efter händelsen?

- d) Om ja, vilka utmaningar uppstod?
- e) Vad tror du att dessa utmaningar berodde på?
- f) Hur hanterade ni dessa utmaningar?

15. Vad är dina främsta lärdomar från händelsen?

- c) Hur har du förvaltat dessa lärdomar? (t. ex genom utbildning, övning etc)
- d) Om du hade fått uppleva samma händelse igen, vad hade du gjort annorlunda?

16. Vad är du mest nöjd över med din egen insats? Varför då?

17. Vad är du mest nöjd över med insatsen som helhet?

Avslutande frågor

18. Har du några tankar kring organisatoriska förutsättningar att hantera allvarliga kriser, främst dödligt våld, i skolmiljön utifrån ett polisärt perspektiv? (t. ex resurser, regelverk, utbildning och övning etc)?

- a) Finns det något som ni behöver utveckla/bli bättre på? I så fall, vad?
- b) Hur ska ni ta er dit?
- c) Finns det något som du anser att du själv är särskilt duktig på i dessa sammanhang?
- d) Finns det något som du anser att ni som organisation är särskilt duktiga på i dessa sammanhang?

19. Saknar du något perspektiv på det som diskuterats?

20. Finns det något du vill förtydliga, lägga till eller ta bort av det som vi har diskuterat?

21. Har du några övriga funderingar?

22. Är det okej att jag hör av mig om det dyker upp någon fundering i efterhand?

Bilaga 3.

Intervjuguide, kommunen

Manus: *Samma som föregående intervjuguide.*

Personliga bakgrundsfrågor

- Kön
- Ålder
- Befattning
- Utbildningsbakgrund + kompetens inom krishantering
- Hur många år har du arbetat med dessa frågor?

Frågor om samverkan i det förebyggande arbetet med dödligt våld i skolan

1. Hur arbetar du och din organisation med att förebygga och förbereda inför händelser med dödligt skolvåld? (t. ex planera och genomföra utbildningar och övningar)
2. Har du själv hållit i utbildningar kopplat till dödligt våld i skolmiljön?
 - a) Om ja, vad var det för typ av utbildning och vad innehöll den?
 - b) Höll du i den själv eller tillsammans med annan aktör?
 - c) För vilka genomfördes den?
 - d) Hur genomfördes den?
3. Har du själv hållit i övningar kopplat till dödligt våld i skolmiljön?
 - a) Om ja, vad var det för typ av utbildning och vad innehöll den?
 - b) Höll du i den själv eller tillsammans med annan aktör?
 - c) För vilka genomfördes den?
 - d) Hur genomfördes den?
4. Vilka aktörer samverkar du/ni med i det förebyggande arbetet med att förhindra och förbereda för en händelse med dödligt skolvåld? (t. ex skola, polis etc)
 - m) Hur går samverkan till? (t. ex gemensamma utbildningar, övningar, seminarium etc)
 - n) Finns det någon kontaktperson/-er hos dessa aktörer som du/ni ska ta kontakt med när det gäller det förebyggande arbetet?
 - o) Är det en person/-er som du/ni vet vem/vilka det är? (T. ex kan du namnge personen/personerna, har du/ni regelbunden kontakt med denne/dessa etc)
5. Vilken är din personliga roll i det förebyggande och förberedande arbetet med dödligt skolvåld? (t. ex i din specifika yrkesroll etc)
 - e) Skulle du beskriva dig själv som en organisatorisk länk mellan olika aktörer i det här samverkansarbetet?
6. Vad upplever du i er samverkan mellan dig och aktörerna eller mellan aktörerna i sig fungerar bra?
 - a) Vad är det som du tycker fungerar bra?

- b) Vad tror du att det beror på?
 - c) Hur arbetar du/ni med att er samverkan ska fortsätta fungera bra?
7. Vad upplever du i er samverkan mellan dig och aktörerna eller mellan aktörerna i sig fungerar dåligt?
- a) Vad är det som du tycker fungerar dåligt? Betydande brister?
 - b) Vad tror du att det beror på?
 - c) Hur bemöter ni dessa utmaningar?
 - d) Hur ska du/ni gå till väga framöver för att ändra på det?

Frågor om samverkan under pågående dödligt våld/annan kris i skolan

8. Har du varit med om en krissituation i skolmiljön där du på något sätt har blivit inblandad?
- d) Om ja, vilken typ av krissituation handlade det om? (t. ex rån, våld, larm etc)
 - e) Berätta kortfattat om vad som hände?
9. Vilka aktörer var inblandade i hanteringen av händelsen? (t. ex skola, polis, räddningstjänst etc)
- c) Var det aktörer som du/ni hade samverkat med tidigare på något vis?
10. Upplevde du att det uppstod några problem/utmaningar med den samverkan som var? (t. ex samarbete, kommunikation, informationsdelning, samband, personliga relationer etc)
- i) Om ja, vilka problem/utmaningar då?
 - j) Vad tror du att dessa problem/utmaningar berodde på?
 - k) Hur löste du/ni/de de problem och utmaningar som uppstod?
11. Vad var din personliga roll i den här händelsen?
- g) Vilka krav ställdes på dig utifrån din yrkesroll?
 - h) Vilka beslut behövde du fatta?
 - i) Upplevde du att det var tydligt i den specifika situationen vad dina uppgifter var och vilka mandat du hade?
12. Fanns det några tydliga organisatoriska länkar/nyckelpersoner mellan samverkande aktörer? (t. ex du i din yrkesroll, skolpersonal som bistod polis eller ambulans i deras arbete etc)
- i) Om ja, vilka då? (t. ex rektor, lärare, vaktmästare etc)
 - j) På vilket sätt länkade denna person/personerna ihop insatsens olika delar?
 - k) Upplevde du att dessa länkar främjade insatsen, i så fall, på vilket sätt?
 - l) Upplevde du att dessa länkar hämmade insatsen, i så fall, på vilket sätt?
13. Uppstod det några oväntade aktörer/kompetenser? (t. ex spontant frivilliga, personer som av ren slump befann sig på platsen, skolpersonal som besatt en oväntad kompetens etc)
- i) Om ja, vilka då?
 - j) På vilket sätt bistod dessa insatsen?
 - k) Upplevde du att dessa främjade insatsen, i så fall, på vilket sätt?
 - l) Upplevde du att dessa hämmade insatsen, i så fall, på vilket sätt?

14. Finns det något mer kopplat till den här händelsen som du känner att du inte har fått prata om? I så fall, vad?

Frågor om samverkan efter en händelse med dödligt skolvåld

15. Beskriv, utifrån ditt perspektiv, vad som hände efter den här händelsen?

16. Vilka aktörer var inblandade i hanteringen efter den här händelsen?

- a) Hur såg den samverkan ut?
- b) Vilken var din specifika roll i hanteringen efter den här händelsen?

17. Var det någon debriefing efter händelsen som du var involverad i?

- k) Om nej, är det någonting som du saknade, i så fall, varför?
- l) Om ja, hur gick den debriefingen till?
- m) Var det vid fler tillfällen eller bara vid ett tillfälle?
- n) Tyckte du att det var bra, i så fall, varför?
- o) Vad fick du själv ut av det?

18. Hade ni någon form av erfarenhetshantering efter den här händelsen? (t. ex en AAR eller liknande med den skolpersonal/elever som var inblandade i händelsen etc)

- a) Om ja, vilken typ av erfarenhetshantering?
- b) Fick den aktuella skolan någon form av återkoppling från kommunen eller polisen eller annan efter händelsen?

19. Har det gjorts någon utvärdering/uppföljning efter händelsen? (t. ex vad personalen gjorde bra, vad den gjorde mindre bra, vad staden hade kunnat göra annorlunda etc)

- a) Om ja, vilken typ av utvärdering/uppföljning?
- b) Vad kom den fram till?

20. Uppstod det några specifika utmaningar i hanteringen efter händelsen?

- g) Om ja, vilka utmaningar uppstod?
- h) Vad tror du att dessa utmaningar berodde på?
- i) Hur hanterade ni dessa utmaningar?

21. Vad skulle du säga är de främsta lärdomarna från den här händelsen? (t. ex dina egna lärdomar och/eller de inblandade aktörernas lärdomar etc)

- e) Hur har dessa lärdomar förvaltats? (t. ex genom utbildning, övning etc)

22. Vad är du mest nöjd över med insatsen som helhet?

Avslutande frågor

23. Hur upplever du att intresset/engagemanget är ute i skolorna kring frågor om dödligt skolvåld?

- a) När det kommer till förutsättningarna att hantera dödligt skolvåld, vad skulle du säga att skolpersonal efterfrågar mest? (t. ex utbildning, övning, seminarier etc)
 - b) Har intresset/engagemanget ändrats på något sätt efter den här händelsen? (t. ex på den aktuella skolan eller andra skolor etc)
24. Har du några tankar kring organisatoriska förutsättningar att hantera allvarliga kriser, främst dödligt våld, i skolmiljön? (t. ex resurser, regelverk, utbildning och övning etc)
25. Anser du att det förebyggande/förberedande arbetet ni gör är tillräckligt? Om inte, vad anser du att du/ni/de (staden, skolan etc) behöver göra mer för att kunna förebygga, förbereda inför och hantera händelser med dödligt våld i skolmiljön?
26. Saknar du något perspektiv på det som diskuterats?
27. Finns det något du vill förtydliga, lägga till eller ta bort av det som vi har diskuterat?
28. Har du några övriga funderingar?
29. Är det okej att jag hör av mig om det dyker upp någon fundering i efterhand?

Informations och-samtyckesblankett vid behandling av personuppgifter i samband med studentarbete

För att behandla personuppgifter måste det inhämtas ett samtycke som på ett tydligt och klart sätt tala om vilka uppgifter som kommer samlas in och vad de ska användas till. Denna informations och-samtyckesblankett förklarar hur personuppgifterna kommer att behandlas samt innehåller kontaktuppgifter.

Personuppgifterna behandlas med **ditt uttryckliga samtycke**. Deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak. Om du inte samtycker till personuppgiftsbehandlingen kan du göra det utan att drabbas av negativa konsekvenser.

Hur kommer personuppgifterna användas?

Syftet med studien är att beskriva hur den interorganisatoriska samverkan ser ut mellan skolan och andra aktörer före, under och efter hanteringen av dödligt våld-händelser i den svenska skolan. Studien söker svar på vilka de främsta utmaningarna och framgångsfaktorerna är för denna typ av samverkan. Studiens resultat är tänkt att kunna bidra till en ökad förståelse för vilka krav som ställs på samverkan när det kommer till att förebygga och hantera händelser av dödligt våld i den svenska skolmiljön.

Metoden som tillämpas är kvalitativ metod där insamlingen av data kommer att ske genom intervjuer. Den insamlade datan kommer senare att analyseras med hjälp av tematisk analys.

För att kunna genomföra studien och besvara forskningsfrågorna kommer intervjuer att genomföras med personal inom skolan och Polismyndigheten.

Intervjuerna kommer att inledas med personliga bakgrundsfrågor så som kön, ålder, utbildningsbakgrund och befattning. Vidare kommer intervjuerna att behandla fyra teman:

1. Allmänt om kriser i skolan¹
2. Samverkan i det förebyggande arbetet med dödligt skolvåld
3. Samverkan under händelser med dödligt skolvåld
4. Samverkan efter händelser med dödligt skolvåld

I slutet kommer respondenten att få svara på några avslutande frågor.

¹ Endast skolpersonal fick fråga 1.

Intervjuerna kommer att vara ca 45-60 minuter långa och genomföras på en tid och plats som intervjuaren och respondenten kommer överens om. Intervjuerna kommer att spelas in.

Samtliga intervjuer är beräknade att genomföras under vecka 10 och 11 våren 2024.

Studien genomförs inom ramen för kursen *Masteruppsats, ledarskap och ledning VT2024 (2LL059)*. Kursen omfattas av 30 högskolepoäng och ingår i den avslutande delen av masterprogrammet i ledarskap och ledning – för försvar, krishantering och säkerhet vid Försvarshögskolan. Studien är en examinationsuppgift och kommer att redovisas som en uppsats som utgör ett självständigt vetenskapligt arbete. Resultat kommer att presenteras i sammanslagen form med intervjuer som illustrationer eller förtydliganden. Data kommer att skrivas om till skriftspråk och presenteras på ett sätt som gör att de inte kommer att kunna härledas till en enskild person.

Vilka personuppgifter kommer behandlas?

Personuppgifter som kommer att behandlas är sådana uppgifter som härleds till dig som person. Det kan till exempel vara ditt namn, ditt telefonnummer, din mejladress eller din röst vid ljudupptagning.

Hur skyddas och lagras dina personuppgifter?

Respondentens personuppgifter kommer att lagras och skyddas elektroniskt på en lösenordsskyddad dator. När personuppgifterna inte längre behövs för ändamålet kommer de att raderas. Det innebär att när studien är genomförd och studentarbetet är examinerat och betygsatt kommer den inspelade ljudfilen, intervjuutskriften och det underskrivna samtyckesformuläret att raderas.

Dina rättigheter

Behöver du få felaktiga uppgifter rättade, komplettera med saknade uppgifter (rättelse) eller ångrar du ditt samtycke (återkallelse) kan du i första hand kontakta ansvarig student och/eller dennes handledare (se kontaktuppgifter nedan). Du kan även vända dig till FHS dataskyddsombud på dataskyddsombud@fhs.se.

Kontaktuppgifter till ansvarig student och handledare

Institutionen för ledarskap och ledning vid Försvarshögskolan

Ansvarig student:

Ida Röjerås

ida.rojeras@student.fhs.se

Handledare:

Gisela Bäcklander

gisela.backlander@fhs.se

Personuppgiftsansvarig är Försvarshögskolan, tel. 08-553 425 00 vx. E-post registrator@fhs.se

Vill du veta mer om hur FHS som myndighet hanterar personuppgifter, se

Försvarshögskolan

Datum
2024-02-19

<https://www.fhs.se/om-forsvarshogskolan/kontakta-oss/om-webbplatsen/personuppgifter-pa-forsvarshogskolan.html>

Om du inte är nöjd med hur Försvarshögskolan hanterar dina personuppgifter har du alltid rätt att lämna klagomål till integritetsskyddsmyndigheten (IMY) via e-post imy@imy.se eller telefon 08-657 61 00.

Genom mitt undertecknande nedan bekräftar jag att jag har tagit del av ovanstående information och är införstådd med hur mina personuppgifter kan komma att behandlas. Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange någon orsak.

Ort och datum

Namnförtydligande

Underskrift

